YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
(viides jaosto)

1 päivänä heinäkuuta 2009 *

Asiassa T-24/07,

ThyssenKrupp Stainless AG, kotipaikka Duisburg (Saksa), edustajinaan asianajajat M. Klusmann ja S. Thomas,

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään F. Castillo de la Torre, R. Sauer ja O. Weber,

vastaajana,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

jossa vaaditaan kumoamaan [HT] 65 artiklan mukaisesta menettelystä (Asia COMP/F/39.234 – Seostelisä – päätöksen tekeminen uudelleen) 20.12.2006 tehty komission päätös joko kokonaan tai osittain ja jossa toissijaisesti vaaditaan tällä päätöksellä ThyssenKrupp Stainlessille määrätyn sakon alentamista,

EUROOPAN YHTEISÖJEN
ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja M. Vilaras (esittelevä tuomari) sekä tuomarit M. Prek ja V. M. Ciucă,

kirjaaja: hallintovirkamies T. Weiler,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 11.12.2008 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asiaa koskevat oikeussäännöt

1. *EHTY:n perustamissopimuksen määräykset*

1 HT 65 artiklassa määrätään seuraavaa:

”1. Kiellettyjä ovat yritysten väliset sopimukset, yritysten yhteenliittymien päätökset sekä yritysten yhdenmukaistetut menettelytavat, jotka ovat omiaan suoraan tai välillisesti estämään, rajoittamaan tai vääristämään tavanomaista kilpailua yhteismarkkinoilla, ja erityisesti sellaiset sopimukset, päätökset ja menettelytavat, joilla pyritään:

a) vahvistamaan tai määräämään hintoja;

b) rajoittamaan tai valvomaan tuotantoa, tekniikan kehitystä tai investointeja;

c) jakamaan markkinoita, tuotteita, asiakkaita tai hankintalähteitä.

2. Komissio antaa kuitenkin luvan tiettyjä tuotteita koskeviin erikoistumissopimuksiin taikka yhteisosto- tai yhteismyyntisopimuksiin, jos [tietyt edellytykset täyttyvät] – –

3. Komissio voi 47 artiklan määräysten mukaisesti hankkia kaikki tämän artiklan soveltamiseksi tarvittavat tiedot joko esittämällä erityisen pyynnön osapuolille, joita asia koskee, tai antamalla asetuksen, jossa mainitaan, minkälaiset sopimukset, päätökset ja menettelytavat on annettava sille tiedoksi.

4. Sopimukset ja päätökset, jotka ovat 1 kohdan mukaan kiellettyjä, ovat mitättömiä, eikä niihin voida vedota jäsenvaltioiden tuomioistuimissa.

Jollei oikeudesta saattaa asia yhteisön tuomioistuimen käsiteltäväksi muuta johdu, ainoastaan komissiolla on toimivalta ratkaista, onko tällainen sopimus tai päätös sopusoinnussa tämän artiklan kanssa.

5. Komissio voi määrätä yritykselle, joka on tehnyt mitättömän sopimuksen, taikka välitysmenettelyssä tai seuraamusmaksun tai boikotin avulla taikka muilla keinoin soveltanut tai yrittänyt soveltaa mitätöntä sopimusta tai päätöstä taikka sopimusta, jota koskeva lupa on evätty tai peruutettu, tai joka on hankkinut luvan vääriksi tai harhaanjohtaviksi tietämiensä tietojen avulla taikka osallistunut tämän artiklan 1 kohdan mukaan kiellettyihin menettelytapoihin, sakon tai uhkasakon, joka on tämän artiklan 1 kohdan mukaan kielletyn sopimuksen, päätöksen tai menettelytavan kohteena olleista tuotteista kertyneen liikevaihdon määrä enintään kaksinkertaisena; jos sopimuksen, päätöksen tai menettelytavan tarkoituksena kuitenkin on rajoittaa tuotantoa, teknistä kehitystä tai investointeja, sakkojen enimmäismäärä voidaan korottaa 10 prosenttiin kyseisten yritysten vuosittaisesta liikevaihdosta ja uhkasakkojen enimmäismäärä 20 prosenttiin päivittäisestä liikevaihdosta.”

2 HT 97 artiklan mukaan EHTY:n perustamissopimuksen voimassaolo päättyi 23.7.2002.

2. *Komission tiedonanto EHTY:n perustamissopimuksen voimassaolon päättymisen vaikutuksista kilpailuasioiden käsittelyyn*

3 Komissio antoi 18.6.2002 tiedonannon EHTY:n perustamissopimuksen voimassaolon päättymisen vaikutuksista kilpailuasioiden käsittelyyn (EUVL C 152, s. 5; jäljempänä 18.6.2002 annettu tiedonanto).

4 Tämän 18.6.2002 annetun tiedonannon 2 kohdan mukaan sen tarkoitus on seuraava:

”– – – esitetään talouden toimijoille ja jäsenvaltioille suunnattu yhteenveto tärkeimmistä aineellisten ja menettelysääntöjen muutoksista, joita siirtyminen EY:n perustamissopimuksen mukaiseen järjestelmään aiheuttaa talouden toimijoita ja jäsenvaltioita koskevien EHTY:n perustamissopimuksen ja siihen liittyvän johdetun oikeuden säännösten osalta

– – – annetaan selvitys siitä, kuinka komissio aikoo ratkaista erityisongelmat, joita nousee esiin, kun kilpailunrajoitusten – –, yrityskeskittymien valvonnan – – ja valtiontukien valvonnan aloilla siirrytään soveltamaan EHTY:n perustamissopimuksen mukaisen järjestelmän sijaan EY:n perustamissopimuksen mukaista järjestelmää.”

5 18.6.2002 annetun tiedonannon 31 kohdassa, joka on EHTY:n järjestelmästä EY:n järjestelmään siirtymiseen liittyviä erityiskysymyksiä koskevassa osassa, todetaan seuraavaa:

”Soveltaessaan sopimuksiin yhteisön kilpailusääntöjä komissio voi havaita, että EHTY:n perustamissopimuksen soveltamisalaan kuuluvalla alalla on rikottu kilpailusääntöjä. Tässä tapauksessa rikkomiseen sovelletaan soveltamisen ajankohdasta riippumatta sen tapahtumahetkellä voimassa olleita aineellisen oikeuden säännöksiä. Menettelyihin sovelletaan EHTY:n perustamissopimuksen voimassaolon päättymisen jälkeen joka tapauksessa EY:n lainsäädäntöä – –”

3. *Asetuksen (EY) N:o 1/2003 säännökset*

6 [EY] 81 ja [EY] 82 artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003 (EYVL 2003, L 1, s. 1) 4 artiklassa säädetään, että ”komissiolla on tässä asetuksessa vahvistetut valtuudet [EY] 81 ja [EY] 82 artiklan soveltamiseksi”.

7 Asetuksen N:o 1/2003 7 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jos komissio toteaa kantelun perusteella tai omasta aloitteestaan, että [EY] 81 tai [EY] 82 artiklaa rikotaan, se voi päätöksellään määrätä asianomaiset yritykset ja yritysten yhteenliittymät lopettamaan todetun rikkomisen. Tässä tarkoituksessa komissio voi määrätä ne toteuttamaan kaikki toimintaa koskevat tai rakenteelliset korjaustoimenpiteet, jotka ovat oikeasuhteisia tehtyyn rikkomiseen nähden ja välttämättömiä sen tosiasialliselle lopettamiselle. Rakenteellisia korjaustoimenpiteitä voidaan määrätä vain joko silloin, kun ei ole olemassa yhtä tehokasta [toimintaa koskevaa] keinoa – – tai kun mikä tahansa yhtä tehokas [toimintaa koskeva] toimenpide – – olisi asianomaiselle yritykselle raskaampi kuin kyseessä oleva rakenteellinen toimenpide. Jos komissiolla on oikeutettu etu asiassa, se voi myös todeta rikkomisen tapahtuneen menneisyydessä.”

8 Asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Komissio voi päätöksellään määrätä yrityksille tai yritysten yhteenliittymille sakon, jos ne tahallaan tai tuottamuksesta:

a) rikkovat [EY] 81 artiklan tai [EY] 82 artiklan määräyksiä; tai

b) rikkovat tämän asetuksen 8 artiklan nojalla tehtyä päätöstä välitoimenpiteiden määräämisestä; tai

c) eivät noudata tämän asetuksen 9 artiklan nojalla tehdyn päätöksen mukaan velvoittavaa sitoumusta.

Kunkin rikkomiseen osallisen yrityksen tai yritysten yhteenliittymän osalta sakko on enintään kymmenen prosenttia sen edellisen tilikauden liikevaihdosta.

Jos yhteenliittymän suorittama rikkominen liittyy sen jäsenten toimintaan, sakko saa olla enintään kymmenen prosenttia sellaisten jäsenten liikevaihtojen summasta, jotka toimivat niillä markkinoilla, joihin yhteenliittymän suorittama rikkominen vaikuttaa.”

9 Asetuksen N:o 1/2003 27 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Ennen 7, 8 ja 23 artiklassa sekä 24 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen päätösten tekemistä komission on varattava yrityksille tai yritysten yhteenliittymille, joita komission toteuttama menettely koskee, tilaisuus esittää huomautuksensa komission niitä vastaan esittämistä väitteistä. Komissio perustaa päätöksensä yksinomaan väitteille, joista asianomaiset osapuolet ovat voineet esittää huomautuksensa. Kantelijat osallistuvat tiiviisti menettelyyn.

2. Asianomaisten osapuolten puolustautumisoikeudet menettelyssä on täysin turvattava. Niillä on oikeus tutustua komission asiakirja-aineistoon edellyttäen kuitenkin, että otetaan huomioon yritysten oikeutetut edut sen suhteen, ettei niiden liikesalaisuuksia paljasteta. Oikeutta tutustua asiakirja-aineistoon ei myönnetä luottamuksellisiin tietoihin eikä komission ja jäsenvaltioiden kilpailuviranomaisten sisäisiin asiakirjoihin. Erityisesti komission ja jäsenvaltioiden kilpailuviranomaisten välinen tai eri jäsenvaltioiden kilpailuviranomaisten välinen kirjeenvaihto, mukaan lukien 11 ja 14 artiklan mukaisesti laaditut asiakirjat, ei kuulu tutustumisoikeuden piiriin. Mikään tässä kohdassa säädetty seikka ei estä komissiota paljastamasta ja käyttämästä tietoja, jotka ovat tarpeen rikkomisen todistamiseksi.

_ _”

Asian taustalla olevat tosiseikat

10 Saksan oikeuden mukaan perustettu yhtiö Krupp Thyssen Nirosta GmbH muodostettiin 1.1.1995 Thyssen Stahl AG:n (jäljempänä Thyssen) ja Fried Krupp AG Hoesch-Kruppin (jäljempänä Krupp) keskittäessä toimintansa ruostumattomasta teräksestä valmistettavien, happoja ja korkeita lämpötiloja kestävien levytuotteiden alalla. Krupp

Thyssen Nirostasta tuli useiden toiminimen muutosten jälkeen ThyssenKrupp Stainless AG (jäljempänä kantaja tai TKS).

11 Ruostumaton teräs on erikoistyyppinen teräs, jonka pääasiallinen ominaisuus on sen korroosionkestävyys. Tämä ominaisuus johtuu erilaisten seosteaineiden (kromi, nikkeli, molybdeeni) käyttämisestä tuotantoprosessissa. Ruostumatonta terästä käytetään levytuotteina (levyinä tai keloina; kylmä- tai kuumalaminoituina) tai pitkinä tavaroina (tangot, konelanka, profiilirauta; kuumalaminoidut tai viimeistellyt). Suurin osa näistä tavaroista kuului EHTY:n perustamissopimuksen soveltamisalaan HT 81 artiklassa tarkoitetuin tavoin.

12 Ammattilehdissä julkaistujen tietojen ja joidenkin kuluttajien kantelujen seurauksena komissio pyysi 16.3.1995 HT 47 artiklan nojalla useita ruostumattoman teräksen tuottajia toimittamaan sille tietoja ”seostelisän” nimellä tunnetusta yhteisestä hinnankorotuksesta, joka niiden väitettiin tehneen.

13 Seostelisä on seosteaineiden kurssien perusteella laskettava hinnanlisä, joka lisätään ruostumattoman teräksen perushintaan. Ruostumattomasta teräksestä valmistettujen tuotteiden tuottajien käyttämien seosteaineiden (nikkeli, kromi ja molybdeeni) osuus tuotantokustannuksista on erittäin suuri. Näiden aineiden kurssit vaihtelevat hyvin paljon.

14 Komissio osoitti 19.12.1995 saamiensa tietojen perusteella 19 yritykselle väitetiedoksiannon.

15 Komission suoritettua yrityksissä tarkastuksia tiettyjen yritysten asianajajat tai edustajat ilmoittivat sille joulukuussa 1996 ja tammikuussa 1997, että ne

halusivat olla yhteistyössä. TKS osoitti 17.12.1996 komissiolle tätä koskevan ilmoituksen.

16 Komissio osoitti 24.4.1997 asianomaisille yrityksille 19.12.1995 annetun väitetiedoksiannon korvaavan uuden väitetiedoksiannon. TKS:lle ja Thyssenille osoitettiin molemmille väitetiedoksianto, ja molemmat vastasivat siihen erikseen niiden edustajien kirjeillä seuranneen kesäkuun 30 päivänä.

17 TKS totesi 23.7.1997 komissiolle osoittamassaan kirjeessä (jäljempänä 23.7.1997 annettu ilmoitus) seuraavaa:

”Te olette asia-kohdassa mainitussa menettelyssä [(Asia IV/35.814 - TKS)] pyytäneet Thyssenin lailliselta edustajalta – – että [TKS] vahvistaisi nimenomaisesti ottavansa vastuun Thyssenin mahdollisista toimista Thyssenin ruostumattomasta teräksestä valmistettujen levytuotteiden alan toiminnan siirtämisen johdosta, koska asia koskee tämän menettelyn kohteina olevia ruostumattomia levytuotteita aina vuoteen 1993 saakka. Tällä kirjeellä vahvistamme tämän teille nimenomaisesti.”

18 Komissio teki 21.1.1998 päätöksen 98/247/EHTY [HT] 65 artiklan mukaisesta menettelystä (Asia IV/35.814 – Seostelisä) (EYVL L 100, s. 55).

19 Tuon päätöksen mukaan suurin osa ruostumattomasta teräksestä valmistettujen levytuotteiden tuottajista sopivat Madridissa 16.12.1993 pidetyssä kokouksessa korottavansa yhdenmukaistetusti hintojaan muuttamalla seostelisän laskennassa käytettäviä muuttujia. Tässä tarkoituksessa ne päättivät 1.2.1994 lähtien soveltaa seostelisää, joka laskettaisiin viimeksi vuonna 1991 käytetyn laskentakaavan mukai-

sesti, ja ne päättivät, että kaikkien valmistajien oli käytettävä seosteaineiden viitearvoina vuoden 1993 syyskuun, jolloin nikkelin kurssi oli painunut historiallisiin pohjalukemiin, arvoja.

20 Komissio katsoi, että asianomaiset yritykset olivat näin ollen rikkoneet HT 65 artiklan 1 kohtaa muuttaessaan ja soveltaessaan yhdenmukaisesti seostelisän viitearvojen laskentakaavaa ja että tämän menettelytavan tavoitteena ja seurauksena oli ollut sekä rajoittaa että vääristää tavanomaista kilpailua yhteismarkkinoilla.

21 Päätös 98/247 annettiin tiedoksi TKS:lle eikä Thyssenille.

22 Päätöksen 98/247 102 perustelukappaleesta ja sen 1 sekä 2 artiklasta ilmenee, että komissio katsoi 23.7.1997 annetun ilmoituksen perusteella, että TKS oli vastuussa Thyssenin toimista ja että se näin ollen määräsi sille sakon myös Thyssenin syyksi luetuista toimista. Komissio totesi tästä päätöksen 98/247 78 perustelukappaleessa, että Thyssenin syyksi moitittu rikkominen oli kestänyt vuoden 1993 joulukuun, jolloin Madridissa pidettiin kokous, jossa päädyttiin ruostumattomasta teräksestä valmistettujen levytuotteiden valmistajien väliseen yhdenmukaistettuun toimintaan, ja 1.1.1995, jolloin Thyssen lopetti toimintansa tällä alalla, välisen ajan.

23 TKS nosti 11.3.1998 kanteen, jossa se vaati muun muassa päätöksen 98/247 kumoamista.

24 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi yhdistetyissä asioissa T-45/98 ja T-47/98, Krupp Thyssen Stainless ja Acciai speciali Terni vastaan komissio, 13.12.2001 antamallaan tuomiolla (Kok., s. II-3757) päätöksen 98/247 1 artiklan siltä osin kuin TKS:n on siinä katsottu olevan vastuussa siitä HT 65 artiklan kilpailusääntöjen rikkomisesta, johon Thyssen oli syyllistynyt.

25 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, ettei komissio ollut hallinnollisen menettelyn kuluessa antanut TKS:lle tilaisuutta esittää huomautuksiaan niiden seikkojen olemassaolosta ja merkityksestä, joista Thysseniä on moitittu, ja ettei TKS näin ollen ollut pystynyt käyttämään puolustautumisoikeuksiaan tältä osin. Komissiolla ei näin ollen ollut oikeutta katsoa TKS:n olevan vastuussa Thyssenin toimista eikä siten oikeutta määrätä TKS:lle sakkoa niiden seikkojen johdosta, joista Thysseniä moitittiin, kun väitetiedoksianto oli tältä osin osoitettu vain Thyssenille (edellä 24 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Krupp Thyssen Stainless ja Acciai speciali Terni v. komissio, tuomion 66 ja 67 kohta).

26 Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin alensi TKS:n sakkoa määrällä, joka sille oli määrätty Thyssenin rikkomisen perusteella, ja vahvisti TKS:n lopullisen sakon määräksi 4 032 000 euroa.

27 Yhteisöjen tuomioistuin hylkäsi yhdistetyissä asioissa C-65/02 P ja C-73/02 P, ThyssenKrupp vastaan komissio, 14.7.2005 antamallaan tuomiolla (Kok., s. I-6773) TKS:n ja komission edellä 24 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa Krupp Thyssen Stainless ja Acciai speciali Terni vastaan komissio annetusta tuomiosta tekemän valituksen.

28 Pyydettyään 29.11.2005 päivätyllä kirjeellään Thyssen Krupp AG -konsernin johdolta useita eri tietoja ja lähetettyään 6.3.2006 päivätyllä kirjeellä Thyssenille tietojensaantipyynnön haluten tietää sen liikevaihdon komissio osoitti 5.4.2006 TKS:lle väitetiedoksiannon.

29 Kantaja vastasi väitetiedoksiantoon 17.5.2006 päivätyllä kirjeellä, ja julkinen kuuleminen pidettiin 15.9.2006.

30 Komissio teki 20.12.2006 päätöksen [HT] 65 artiklan mukaisesta menettelystä (Asia COMP/F/39.234 – Seostelisä) (jäljempänä päätös).

31 Päätöksen johdanto-osan viitteet kuuluvat seuraavasti:

”ottaen huomioon Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimuksen ja etenkin sen [HT] 65 artiklan,

ottaen huomioon Euroopan yhteisöjen perustamissopimuksen,

ottaen huomioon asetuksen – – N:o 1/2003 – –,

ottaen huomioon 5.4.2006 tehdyn komission päätöksen tutkia tämä asia osittain uudelleen,

ottaen huomioon komission käytettävissä olevat tiedot ja [HT] 47 artiklan nojalla tehdyt tarkastukset,

ottaen huomioon [HT] 36 artiklan mukaisesti esitetyt huomautukset,

ottaen huomioon asetuksen N:o 1/2003 18 artiklassa säädetyt tietojensaantipyynnöt,

annettuaan asianomaiselle yritykselle tilaisuuden esittää näkökantansa niistä moitteista, jotka komissio on asetuksen N:o 1/2003 27 artiklan 1 kohdan ja [EY] 81 ja [EY]

82 artiklan mukaisten komission menettelyjen kulusta 7.4.2004 annetun komission asetuksen (EY) N:o 773/2004 mukaisesti pysyttänyt,

kuultuaan kilpailunrajoituksia ja määräävää markkina-asemaa käsittelevää neuvoa-antavaa komiteaa,

– –”

32 Päätöksen päätösosassa on seuraavat määräykset:

”1 artikla

Thyssen – – on rikkonut HT 65 artiklan 1 kohtaa 16.12.1993 ja 31.12.1994 välisen ajan muuttamalla ja soveltamalla yhteisesti seostelisän viitearvojen laskukaavaa. Tämän menettelytavan tavoitteena ja seurauksena on ollut sekä rajoittaa että vääristää tavanomaista kilpailua yhteismarkkinoilla.

2 artikla

1 artiklassa tarkoitetusta rikkomisesta määrätään 3 168 000 euron suuruinen sakko.

Koska [TKS-niminen] oikeushenkilö on 23.7.1997 annetulla [ilmoituksella] ottanut vastattavakseen Thyssen [-nimisen] oikeushenkilön menettelyn – – sakko määrätään [TKS:lle].

– –”

Oikeudenkäynti ja asianosaisten vaatimukset

33 Kantaja on nostanut nyt vireillä olevan kanteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 6.2.2007 jättämällään kannekirjelmällä.

34 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (viides jaosto) on esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella päättänyt aloittaa suullisen käsittelyn, ja se on ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 64 artiklassa tarkoitettuna prosessinjohtotoimena kehottanut komissiota vastaamaan kirjallisesti päätöksen tekemiseen johtaneeseen hallinnolliseen menettelyyn liittyvien asiakirjojen sisältöä koskevaan kysymykseen. Komissio on 3.12.2008 noudattanut tätä pyyntöä.

35 Komissio on 3.12.2008 jättänyt suullista käsittelyä varten laadittua kertomusta koskevat huomautuksensa, jotka on annettu tiedoksi kantajalle. Viimeksi mainittu on 8.12.2008 päivätyllä kirjeellä pyytänyt, ettei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ottaisi edellä mainittuja huomautuksia asiakirjavihkoon siitä syystä, että ne aiheuttivat komission lausumien muuttumisen ja että ne sisälsivät aineellisen lisäkannanoton, joka oli esitetty liian myöhään.

36 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on yhtäältä hylännyt kantajan vaatimuksen kohteettomana, koska komission 3.12.2008 päivätty kirje oli jo otettu asiakirjavihkoon, ja se on toisaalta täsmentänyt, että sitä, oliko komissio esittänyt mahdollisesti uusia lausumia ja voitiinko ne ottaa tutkittaviksi, arvioitaisiin tuomiota annettaessa.

37 Asianosaisten esittämät lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin on kuultu 11.12.2008 pidetyssä istunnossa.

38 Kantaja on istunnossa ilmoittanut peruuttavansa 23.7.1997 annetun ilmoituksen. Kantaja on puheenjohtajan kysymykseen vastatessaan todennut, ettei se ollut peruuttanut sitä hallinnollisessa menettelyssä ja että peruuttamisella haluttiin ainoastaan kuvata sen kirjelmissä esitettyä kantaa, eli sitä, että 23.7.1997 annettu ilmoitus oli vain peruutettavissa oleva yksityinen ilmoitus, jonka nojalla sen ei voitu katsoa olevan vastuussa Thyssenin menettelystä. Peruuttaminen ja kantajan edellä esitetyt ilmoitukset on merkitty istuntopöytäkirjaan.

39 Kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

– kumoaa päätöksen

– toissijaisesti kumoaa päätöksen 2 artiklan

– vieläkin toissijaisemmin alentaa määrätyn sakon määrän asianmukaisiin mittasuhteisiin

– velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

40 Komissio vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

– hylkää kanteen

– velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Oikeudellinen arviointi

1. *Komission uudet ja liian myöhään esitetyt lausumat*

41 Komission jätettyä suullista käsittelyä varten laadittua kertomusta koskevat huomautuksensa kantaja on väittänyt, että niillä muutetaan komission lausumia ja että ne sisältävät aineellisen lisäkannanoton, joka oli esitetty liian myöhään.

42 On syytä todeta, ettei tätä kantajan väitettä ole tuettu millään kyseisten huomautusten täsmällisiä kohtia koskevalla konkreettisella näytöllä. Päinvastoin on todettava, että kyseisissä huomautuksissa esitetään vain täsmennyksiä niiden tiettyjen komission lausumien ulottuvuudesta, joita se kehitteli kirjelmissään, tai palautetaan mieliin

näkökohtia, joita ei ollut otettu siihen vaadittavaan yhteenvetoon, joka suullista käsittelyä varten laadittu kertomus on.

43 On siis selvää, ettei kantaja ole esittänyt näyttöä siitä, että komissio olisi esittänyt työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohdan soveltamisalaan kuuluvia uusia lausumia.

2. *Komission toimivalta*

44 Kahta ensimmäistä kumoamisperustetta, joista toinen perustuu nulla poena sine lege -periaatteen loukkaamiseen ja toinen siihen, että asetuksen N:o 1/2003 ja HT 65 artiklan samanaikainen soveltaminen on lainvastaista, on tarkasteltava yhdessä, sillä niissä otetaan selvästi esille kysymys komission toimivallasta päätöksen tekemiseen, minkä vuoksi on tutkittava, onko viimeksi mainitulla pätevä oikeudellinen perusta.

Asianosaisten lausumat

45 Kantaja väittää ensinnäkin, että päätös on lainvastainen, sillä komissio on tällä toimella määrännyt sille sakon ”ilman pätevää valtuutusperustetta”, mikä on nulla poena sine lege -periaatteen vastaista.

46 Se korostaa, että EHTY:n perustamissopimuksen voimassaolo on päättynyt 23.7.2002 ja että komissio on tästä syystä menettänyt toimivaltansa määrätä HT 65 artiklan rikkomiseen perustuvia seuraamuksia. Valtiosopimusoikeutta koskevan, 23.5.1969

allekirjoitetun Wienin yleissopimuksen 70 artiklasta, jossa kantajan mukaan asetetaan EHTY:n perustamissopimukseen sovellettava kansainvälisen tapaoikeuden yleinen sääntö, ilmenee, ettei päättyneeseen sopimukseen voida perustaa mitään velvoitteita tai toimivaltaa.

47 Kantajan mukaan HT 65 artiklaa olisi voitu soveltaa taannehtivasti vain, jos olemassa olisi ollut EHTY:n perustamissopimuksessa määrättyjä kilpailusääntöjä koskeva siirtymäsäännös, mutta sitä ei ollut olemassa, vaikka jäsenvaltiot tai neuvosto ovat antaneet siirtymäsäännöksiä pöytäkirjan, päätöksen tai asetuksen muodossa säännelläkseen EHTY:n perustamissopimuksen päättymisen seurauksia muilla aloilla.

48 Kantaja toteaa, että jos komissio halusi soveltaa HT 65 artiklaa, sillä piti olla valtuutus siihen. Tällaisen taannehtivan soveltamisen mahdollistavaa määräystä tai säännöstä ei ole EHTY:n eikä EY:n perustamissopimuksessa eikä myöskään johdetussa oikeudessa.

49 Komissio ei voi myöskään perustaa toimivaltaansa HT 65 artiklan soveltamiseen viittaamalla yhdenmukaiseen eurooppalaiseen oikeusjärjestykseen perustuvaan yhdenmukaiseen kieltojärjestelmään. EHTY:n ja EY:n perustamissopimukset olivat tosin olleet toimielinten osalta toisiinsa sidoksissa fuusiosopimuksesta saakka. Ne ovat kuitenkin kaksi erillistä oikeusjärjestystä eri tavoin säännellyin toimivaltuuksin ja valtuutuksin.

50 Kantaja väittää, ettei komissiolla ole ehdotonta yleistä toimivaltaa ja että EY 5 artiklassa määrätyn rajoitetun erityistoimivallan periaatteen mukaan yhteisön toimielimet eivät voi omasta aloitteestaan suoda itselleen toimivaltaa. Komissiolla on toimivalta soveltaa perustamissopimuksia yhteisön oikeusjärjestyksessä vain siltä osin kuin tuo toimivalta on sille eri perustamissopimuksilla todellisuudessa annettu. Kantaja katsoo, että jos jokin perustamissopimus lakkaa olemasta voimassa, kuten tässä tapauksessa EHTY:n perustamissopimus 23.7.2002, myös niiden elinten, jotka aikaisemmin olivat toimivaltaisia soveltamaan kyseistä perustamissopimusta, toimivalta lakkaa.

51 Kantajan mukaan komission päinvastaiset lausumat, joiden mukaan EY 81 on ”toissijainen korvaava järjestelmä” HT 65 artiklaan nähden ja joiden mukaan viimeksi mainittua voidaan vielä soveltaa, kun huomioon otetaan lex generalisista lex specialisiin ulottuvaa normihierarkiaa koskeva yleinen oikeusperiaate, ovat merkityksettömiä.

52 HT 65 artikla ei ole lex specialis suhteessa EY 81 artiklaan siinä mielessä kuin komissio väittää. Kantajan mukaan lex specialis on normi, joka täyttää kaikki lex generalisille asetettavat arviointiperusteet lisättynä vähintään yhdellä lisäperusteella. Näin ei ole HT 65 artiklan ja EY 81 artiklan välisissä suhteissa, sillä HT 65 artikla ei sisällä kaikkia EY 81 artiklan sisältämiä perusteita eikä etenkään jäsenvaltioiden väliseen kauppaan kohdistuvia vaikutuksia koskevaa tosiasiallista vaatimusta. Erityislakia koskevasta periaatteesta ei voida tehdä minkäänlaisia päätelmiä sellaisen oikeuden suhteen, joka ei enää ole voimassa.

53 HT 65 artiklan soveltamista ei voida tukea myöskään 18.6.2002 annetulla tiedonannolla. Tuolla tiedonannolla ei ole velvoittavaa vaikutusta, ja joka tapauksessa komissiolla ei ole toimivaltaa antaa oikeuksia luovaa sääntelyä vanhojen asioiden käsittelyä varten edes varmistaakseen sen, että siirtyminen EHTY:n perustamissopimuksen soveltamisesta EY:n perustamissopimuksen määräysten soveltamiseen ”sujuisi sopusointuisesti”, kuten päätöksessä todetaan.

54 HT 65 artiklaa ei voida tässä asiassa soveltaa myöskään lex mitior -periaatteen nojalla. Lex mitior -periaate ei voi mitenkään olla ”rikoslain” taannehtivan soveltamisen perusta, vaan se päinvastoin edellyttää tätä taannehtivuutta.

55 Toiseksi kantaja väittää, että päätös on lainvastainen, sillä siinä sovelletaan asetusta N:o 1/2003 ja etenkin sen 23 artiklaa yhdessä HT 65 artiklan kanssa. Tällainen ”normiyhdistelmä” ei voi olla pätevä oikeudellinen perusta seuraamusten määräämiselle, ja lisäksi se johtaa vakaviin menettelyvirheisiin, mikä oikeuttaa pitämään päätöstä mitättömänä yhteisöjen tuomioistuimen asiassa 15/85, Consorzio Cooperative d’Abruzzo vastaan komissio, 26.2.1987 antamassa tuomiossa (Kok., s. 1005, Kok. Ep. IX, s. 29) tarkoitetuin tavoin.

56 Kantaja väittää ensinnäkin asetuksen N:o 1/2003, joka tuli voimaan EHTY:n perustamissopimuksen voimassaolon päätyttyä, perustelukappaleista ja sen 23 artiklan sanamuodosta ilmenevän, että komissiolla on viimeksi mainitun nojalla mahdollisuus määrätä sakko EY 81 ja EY 82 artiklan perusteella mutta ei HT 65 artiklaa rikottaessa, sillä viimeksi mainittua ei mainita asetuksen N:o 1/2003 23 artiklassa. Perustaessaan HT 65 artiklan rikkomiseen perustuvan sakkonsa asetuksen N:o 1/2003 23 artiklaan komissio rikkoo selvästi nulla poena sine lege -periaatetta.

57 Komissio ei voi tehokkaasti perustaa menettelyään siihen päätöksen 70 perustelukappaleessa mainittuun oikeuskäytäntöön, jonka mukaan aineelliset säännöt eivät ole taannehtivia. Asetuksen N:o 1/2003 23 artiklassa, joka on seuraamuksen todellinen oikeudellinen perusta ja jossa toisin sanoen annettaisiin komissiolle toimivalta määrätä sakko, annetaan ”aineellinen rangaistussääntö”, ja se voidaan rinnastaa HT 65 artiklan 5 kohtaan.

58 Vaikka oletettaisiinkin, että asetuksen N:o 1/2003 23 artiklaa voitaisiin pitää menettelysääntönä, sen soveltaminen pysyy lainvastaisena, koska asetuksen N:o 1/2003 soveltamisen HT 65 artiklan rikkomisesta määrättäviin seuraamuksiin pitäisi jo suoralta kädeltä olla mahdotonta, kun otetaan huomioon riidan aihekin.

59 Toiseksi kantaja väittää, että asetuksen N:o 1/2003 soveltaminen yhdessä HT 65 artiklan kanssa tekee koko menettelystä virheellisen, ja huomauttaa, että jos komissio olisi HT 65 artiklan voimassa ollessa perustanut sakon tähän määräykseen yhdessä 6.2.1962 annetun neuvoston asetuksen N:o 17 ([EY 81] ja [EY 82] artiklan ensimmäinen soveltamisasetus; EYVL 1962, 13, s. 204) säännösten kanssa, sen päätös olisi ollut myöskin selvästi pätemätön ja se olisi pitänyt kumota. Asia ei voi olla toisin nyt, kun HT 65 artikla ei enää ole sovellettavissa, ja asetuksen N:o 1/2003 soveltamisen HT 65 artiklan rikkomisiin pitäisi olla mahdotonta sekä, kun otetaan huomioon riidan aihe, että ajallisestikin.

60 Toisin kuin komissio väittää, paikkaansa ei pidä se, että asetuksen N:o 1/2003 23 artiklassa olevaan viittaukseen EY 81 artiklaan sisältyisi myös toinen, ”melkein

näkymätön” viittaus HT 65 artiklaan. Kantaja väittää, että koska seuraamusten analoginen soveltaminen on kiellettyä rikkomisia koskevia säännöksiä sovellettaessa, asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan soveltaminen sääntöön, jota siinä ei mainita, ”on analogia, jota ei voida hyväksyä”.

61 Kantaja toteaa, että asetuksen N:o 1/2003 oikeudellinen perusta on EY 83 artikla, jolla neuvosto ja komissio valtuutetaan antamaan aiheelliset asetukset ”[EY] 81 ja [EY] 82 artiklassa tarkoitettujen periaatteiden soveltamiseksi”, eikä siinä mainita HT 65 artiklaa. Tämän viimeksi mainitun määräyksen mainitsematta jättämistä ei missään tapauksessa kuitenkaan voida pitää sellaisena yhteisön lainsäätäjän erehdyksenä, joka sellaisenaan edellyttäisi analogista soveltamista oikeudellisen aukon täyttämiseksi. Kantaja väittää, että EY 5 artiklan ensimmäisessä kohdassa määrätyn, rajoitettua erityistoimivaltaa koskevan periaatteen mukaisesti komissiolle ei voida edes toissijaisesti tai hiljaisesti antaa EY:n perustamissopimuksen nojalla minkäänlaista HT 65 artiklan toimeenpanovaltaa ja että asetuksessa N:o 1/2003 voidaan toimivallan osalta viitata vain EY 81 artiklaan.

62 Komissio vaatii, että kantajan kaksi ensimmäistä kumoamisperustetta hylätään perusteettomina.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

Päätöksen oikeudellinen perusta

63 Ensin on syytä muistuttaa, että yhteisön perustamissopimuksilla on otettu käyttöön uusi oikeusjärjestys, jonka hyväksi jäsenvaltiot ovat yhä laajenevilla alueilla rajoittaneet

suvereeneja oikeuksiaan, joiden subjekteina eivät ole ainoastaan nämä jäsenvaltiot vaan myös niiden kansalaiset (yhteisöjen tuomioistuimen lausunto 1/91, 14.12.1991, Kok., s. I-6079, Kok. Ep. XI, s. I-565, 21 kohta).

64 Toimielimillä on tässä yhteisön oikeusjärjestyksessä vain rajoitettu erityistoimivalta (yhteisöjen tuomioistuimen lausunto 2/00, 6.12.2001, Kok., s. I-9713, 5 kohta ja asia C-93/00, parlamentti v. neuvosto, tuomio 13.12.2001, Kok., s. I-10119, 39 kohta). Tästä syystä yhteisön toimenpiteiden johdanto-osassa mainitaan se oikeudellinen perusta, jolla kyseinen toimielin on valtuutettu toimimaan kyseisellä alalla. Asianmukaisen oikeudellisen perustan valinnalla on nimittäin perustuslaillista merkitystä (em. yhteisöjen tuomioistuimen lausunto 2/00, 5 kohta).

65 Nyt esillä olevassa asiassa on ensinnäkin todettava, että päätöksen johdanto-osassa viitataan EHTY:n perustamissopimuksen 36, 47 ja 65 artiklaan ja että siinä mainitaan myös EY:n perustamissopimus, asetus N:o 1/2003, tarkemmin ottaen sen 18 artikla ja 27 artiklan 1 kohta, ja myös [EY] 81 ja [EY] 82 artiklan mukaisten komission menettelyjen kulusta 7.4.2004 annettu komission asetus (EY) N:o 773/2004 (EUVL L 123, s. 18).

66 Toiseksi on syytä todeta, että päätöksen perusteluissa, toisin sanoen 70 perustelukappaleessa, komissio toteaa seuraavaa:

”Tämä päätös – – on tehty EY:n perustamissopimuksessa ja erityisesti asetuksessa N:o 1/2003 määrättyjen menettelysääntöjen mukaisesti. Kyseisen asetuksen 7 artiklan 1 kohdassa komissiolle annetaan valta EY 85 artiklan nojalla todeta yritysten tekemät kilpailuoikeuden rikkomiset. Asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdassa se valtuutetaan määräämään rikkomisesta seuraamuksia.”

67 Päätöksen 73 perustelukappaleessa komissio selittää, että EY 81 artiklan, joka on lex generalis, tuleminen HT 65 artiklan, joka on lex specialis, sijaan EHTY:n perustamissopimuksen voimassaolon päättyessä tarkoittaa sitä, että ”sillä on myös asetuksen N:o 1/2003 7 artiklan 1 kohdan ja 23 artiklan 2 kohdan nojalla toimivalta aloittaa HT 65 artiklan mukainen menettely todetakseen kyseisen artiklan rikkomiset, lopettaakseen näin todetun rikkomisen ja määrätäkseen sakon seuraamuksena kyseisestä rikkomisesta”.

68 Päätöksen 163 perustelukappaleessa mainitaan, että komissio on HT 65 artiklan 5 kohdan nojalla ”voinut” määrätä sakkoja niille yrityksille, jotka olivat omaksuneet tiettyjä kilpailunvastaisia menettelytapoja, ja että ”komissiolle on annettu vastaava oikeus komission tässä asiassa soveltaman – – asetuksen N:o 1/2003 23 artiklalla”.

69 Päätöksen perusteluista ilmenee myöskin, että johdanto-osassa tehty viittaus HT 65 artiklaan koskee 1 kohtaa, toisin sanoen yrityksille ja yritysten yhteenliittymille osoitettua aineellista määräystä, jossa kielletään tietyt kilpailunvastaiset menettelyt, ja 5 kohtaa, jossa määrätään mahdollisuudesta määrätä sakkoja, joiden enimmäismäärät eivät saa ylittää kartellisopimuksen kohteena olleilla tavaroilla toteutetun liikevaihdon kaksinkertaista määrää. HT 65 artiklan 5 kohtaan tehty viittaus liittyy lex mitior -periaatteesta käytyyn keskusteluun, ja sillä pyritään tässä tapauksessa perustelemaan, miksi juuri tuota määräystä eikä asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan säännöstä sovellettiin laskettaessa sakon määrää (ks. päätöksen 162–168 ja 178 perustelukappale).

70 Näin ollen on syytä katsoa, että päätöksen, jolla komissio toteaa HT 65 artiklan 1 kohdan rikkomisen ja määrää kantajalle sakon, oikeudellinen perusta on asetuksen N:o 1/2003 7 artiklan 1 kohta rikkomisen toteamisen ja asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohta sakon määräämisen osalta.

71 Näin ollen on tässä vaiheessa todettava, että kantajan lausumat, jotka koskevat lex mitior -periaatetta ja 18.6.2002 annettua tiedonantoa, jotka eivät sen mukaan olleet pätevä oikeusperusta päätökselle, ovat täysin merkityksettömiä, koska komission toimivalta ei tässä asiassa perustu kumpaankaan, vaan asetuksen N:o 1/2003 edellä mainittuihin artikloihin.

Komission toimivalta todeta ja määrätä asetuksen N:o 1/2003 nojalla seuraamuksia HT 65 artiklan 1 kohdan rikkomisesta EHTY:n perustamissopimuksen voimassaolon päättymisen jälkeen

72 Kantaja väittää kahdessa ensimmäisessä kumoamisperusteessaan pääasiallisesti, että komissio on EHTY:n perustamissopimuksen voimassaolon päättymisen (23.7.2002) vuoksi menettänyt toimivaltansa määrätä seuraamuksia HT 65 artiklan rikkomisista ja ettei olemassa ole yhtään sellaista primaarioikeuden tai johdetun oikeuden siirtymäsäännöstä tai pysyvää säännöstä, jolla tämä toimielin valtuutettaisiin soveltamaan edellä mainittua määräystä. HT 65 artiklan ja asetuksen N:o 1/2003 yhtäaikainen soveltaminen päätöksessä ei joka tapauksessa tarjoa sille pätevää oikeudellista perustaa, koska kyseisessä asetuksessa annetaan komissiolle toimivalta vain EY 81 ja EY 82 artiklan toimeenpanoon.

73 Näitä lausumia ei voida hyväksyä.

74 Ensiksi on syytä muistuttaa, että sen määräyksen tai säännöksen, joka on toimenpiteen oikeudellinen perusta ja jolla yhteisön toimielin valtuutetaan toteuttamaan kyseinen toimenpide, on oltava voimassa sen toteuttamishetkellä (asia C-269/97, komissio v. neuvosto, tuomio 4.4.2000, Kok., s. I-2257, 45 kohta), mitä ei voida kiistää päätöksen oikeusperustana olevien asetuksen N:o 1/2003 7 artiklan 1 kohdan ja 23 artiklan 2 kohdan osalta.

75 Toiseksi on tärkeää korostaa, että yhteisöjen perustamissopimuksilla on otettu käyttöön yksi ainoa oikeusjärjestys (ks. vastaavasti edellä 63 kohdassa mainittu yhteisöjen tuomioistuimen lausunto 1/91, 21 kohta ja asia T-120/89, Stahlwerke Peine-Salzgitter v. komissio, tuomio 27.6.1991, Kok., s. II-279, 78 kohta), jossa EHTY:n perustamissopimus, kuten EY 305 artiklan 1 kohta ilmentää, oli erityisjärjestelmä, jolla poikettiin EY:n perustamissopimuksella määrätyistä, yleisesti sovellettavista säännöistä.

76 EHTY:n perustamissopimus oli näin ollen EY 305 artiklan 1 kohdan perusteella lex specialis, jolla poiketaan lex generalisista eli EY:n perustamissopimuksesta (asia 239/84, Gerlach, tuomio 24.10.1985, Kok., s. 3507, 9–11 kohta; yhteisöjen tuomioistuimen lausunto 1/94, 15.11.1994, Kok., s. I-5267, Kok. Ep. XVI, s. I-237, 25–27 kohta ja asia T-6/99, ESF Elbe-Stahlwerke Feralpi v. komissio, tuomio 5.6.2001, Kok., s. II-1523, 102 kohta).

77 Tästä seuraa, että yhteismarkkinoiden toiminnan osalta EHTY:n perustamissopimuksen säännöt ja kaikki sen soveltamisesta annetut säännökset ovat edelleen voimassa EY:n perustamissopimuksen määräyksistä huolimatta (edellä 76 kohdassa mainittu asia Gerlach, tuomion 9 kohta ja yhdistetyt asiat C-74/00 P ja C-75/00 P, Falck ja Acciaierie di Bolzano v. komissio, tuomio 24.9.2002, Kok., s. I-7869, 100 kohta).

78 Tosin siltä osin kuin esiin nousseista kysymyksistä ei ole määrätty EHTY:n perustamissopimuksen määräyksissä tai sen perusteella annetuissa säännöstöissä, EY:n perustamissopimusta ja sen soveltamisesta annettuja säännöksiä voitiin soveltaa EHTY:n perustamissopimuksen soveltamisalaan kuuluviin tuotteisiin jopa ennen viimeksi mainitun voimassaolon päättymistä (asia 328/85, Deutsche Babcock, tuomio 15.12.1987, Kok., s. 5119, 10 kohta ja edellä 77 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Falk ja Acciaierie di Bolzano v. komissio, tuomion 100 kohta; ks. myös vastaavasti edellä 76 kohdassa mainittu lausunto 1/94, 27 kohta).

79 EHTY:n perustamissopimuksen voimassaolo päättyi sen 97 artiklan perusteella 23.7.2002. Tästä seurasi, että 24.7.2002 EY:n perustamissopimukseen perustuvan yleisen järjestelmän soveltamisala laajeni kattamaan EHTY:n perustamissopimuksella alun perin säännellyt alat.

80 Vaikka EY:n perustamissopimuksen määräysten tuleminen EHTY:n perustamissopimuksen määräysten sijaan 24.7.2002 alkaen aiheutti muutoksia sovellettaviin oikeudellisiin perustoihin, menettelyihin ja aineellisiin säännöksiin, tämä seuraanto tapahtui yhteisön oikeusjärjestyksen ja sen tavoitteiden jatkuvuuden ja yhtenäisyyden puitteissa (asia T-25/04, González y Díez v. komissio, tuomio 12.9.2007, Kok., s. I-3121, 55 kohta; ks. myös vastaavasti asia C-119/05, Lucchini, tuomio 18.7.2007, Kok., s. I-6199, 41 kohta), kuten komissio aivan oikein toteaa päätöksen 65–67 perustelukappaleessa.

81 Tästä on syytä todeta, että sellaisen vapaan kilpailun järjestelmän käyttöönotto ja voimassa pitäminen, jossa normaalit kilpailuolosuhteet on varmistettu ja johon muun muassa valtiontukea ja yritysten välisiä kartelleja koskevat säännöt perustuvat, on sekä EY:n perustamissopimuksen (ks. vastaavasti asia C-308/04 P, SGL Carbon v. komissio, tuomio 29.6.2006, Kok., s. I-5977, 31 kohta) että EHTY:n perustamissopimuksen olennaisia tavoitteita (ks. vastaavasti yhteisöjen tuomioistuimen lausunto 1/61, 13.12.1961, Kok., s. 505, 519; yhdistetyt asiat C-280/99 P–C-282/99 P, Moccia Irme ym. v. komissio, tuomio 21.6.2001, Kok., s. I-4717, 33 kohta ja asia T-141/94, Thyssen Stahl v. komissio, tuomio 11.3.1999, Kok., s. II-347, 265 ja 299–304 kohta).

82 Tässä suhteessa on korostettava, että vaikka EHTY:n perustamissopimuksen ja EY:n perustamissopimuksen kartellialaa sääntelevät säännöt eroavatkin jossain määrin toisistaan, HT 65 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan kuuluvien sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen käsitteet vastaavat EY 81 artiklassa tarkoitettujen sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen käsitteitä, ja että yhteisöjen tuomioistuimet tulkitsevat kumpaakin määräystä samalla tavoin (ks. vastaavasti edellä 81 kohdassa mainittu asia Thyssen Stahl v. komissio, tuomion 262–272 ja 277 kohta). Näin ollen se seikka, että EHTY:n perustamissopimuksen voimassaolo päättyy, ei keskeytä sen päämäärän tavoittelua, jonka mukaan kilpailun pitää olla vääristymätöntä alun perin hiilen ja teräksen yhteismarkkinoiden alaan kuuluvilla aloilla, sillä samaa päämäärää tavoittelee myös EY:n perustamissopimuksen määräyksiä soveltaen sama toimielin, komissio, joka on kilpailupolitiikan yhteisön yleisen edun mukaisesta toimeenpanosta ja kehittämisestä vastaava hallintoviranomainen (ks. analogisesti edellä 80 kohdassa mainittu asia Gonzalez y Díez v. komissio, tuomion 55 kohta).

83 Yhteisön oikeusjärjestyksen ja sen toimintaa ohjaavien päämäärien jatkuvuus siis edellyttää, että niin jäsenvaltioille kuin yksityisillekin EHTY:n perustamissopimuksen ja

sen soveltamiseksi annettujen säännösten nojalla tänä aikana syntyneitä oikeuksia ja velvollisuuksia kunnioitetaan, minkä myös Euroopan yhteisö, sikäli kuin se seuraa Euroopan hiili- ja teräsyhteisöä, takaa omien menettelyjensä puitteissa EHTY:n perustamissopimuksen määräysten voimassaoloaikana syntyneiden tilanteiden osalta. Tämä vaatimus on sitäkin suuremmalla syyllä pakottava sen vuoksi, että kartellialaa koskevien sääntöjen noudattamatta jättämisestä johtuvan kilpailun vääristymisen vaikutukset saattavat ajallisesti ulottua EHTY:n perustamissopimuksen voimassaolon päättymisen jälkeiseen aikaan ja kuulua EY:n perustamissopimuksen soveltamisalaan (ks. analogisesti edellä 80 kohdassa mainittu asia Gonzalez y Díez v. komissio, tuomion 56 kohta).

84 Edellä sanotusta seuraa, että toisin kuin kantaja väittää, asetusta N:o 1/2003 ja etenkin sen 7 artiklan 1 kohtaa ja 23 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että niissä sallitaan komission toteavan 23.7.2002 jälkeen EHTY:n perustamissopimuksen aineelliseen ja ajalliseen soveltamisalaan kuuluvilla aloilla toteutetut kartellit ja määräävän niistä seuraamuksia (ks. analogisesti edellä 80 kohdassa mainittu asia Gonzalez y Díez v. komissio, tuomion 57 kohta), ja näin on siitäkin huolimatta, ettei HT 65 artiklaa nimenomaisesti mainita kyseisen asetuksen edellä mainituissa säännöksissä.

85 Lisäksi on todettava, että yhteisön oikeusjärjestyksessä EY:n perustamissopimuksen määräyksiä on EHTY:n perustamissopimuksella alun perin säännellyllä alalla sovellettava noudattaen niitä periaatteita, jotka koskevat lain ajallista soveltamista. Vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee tässä suhteessa, että vaikka menettelysääntöjä on yleensä sovellettava kaikkiin niihin oikeusriitoihin, jotka ovat vireillä tällaisten menettelysääntöjen tullessa voimaan, tämä ei päde aineellisiin oikeussääntöihin. Viimeksi mainittuja on nimittäin tulkittava siten, että niitä sovelletaan voimaantuloa aiemmin tapahtuneisiin tilanteisiin ainoastaan siinä tapauksessa, että niiden sanamuodosta, tarkoituksesta tai systematiikasta käy selvästi ilmi, että niille on annettava tällainen vaikutus (yhdistetyt asiat 212/80–217/80, Meridionale Industria Salumi ym., tuomio 12.11.1981, Kok., s. 2735, 9 kohta; asia 21/81, Bout, tuomio 10.2.1982, Kok., s. 381, 13 kohta ja asia T-42/96, Eyckeler & Malt v. komissio, tuomio 19.2.1998, Kok., s. II-401, 55 kohta).

86 Tässä suhteessa siitä kysymyksestä, mitkä aineelliset säännökset tulevat sovellettaviksi sellaiseen oikeudelliseen tilanteeseen, joka on syntynyt lopullisesti ennen EHTY:n

perustamissopimuksen voimassaolon päättymistä, on todettava, että yhteisön oikeusjärjestyksen jatkuvuus sekä oikeusvarmuuden ja luottamuksensuojan periaatteita koskevat vaatimukset edellyttävät EHTY:n perustamissopimuksen nojalla annettujen aineellisten säännösten soveltamista sellaisiin tosiseikkoihin, jotka kuuluvat kyseisten säännösten aineelliseen ja ajalliseen soveltamisalaan. Se seikka, että EHTY:n perustamissopimuksen määräykset eivät kyseisen sopimuksen voimassaolon päättymisen vuoksi ole enää voimassa tosiseikkoja koskevan arvioinnin tekemishetkellä, ei muuta tätä päätelmää, sikäli kuin arviointi koskee sellaista oikeudellista tilannetta, joka on syntynyt lopullisesti sinä ajankohtana, jona EHTY:n perustamissopimuksen nojalla annettuja aineellisia säännöksiä sovellettiin (edellä 80 kohdassa mainittu asia Gonzalez y Díez v. komissio, tuomion 59 kohta).

87 Nyt käsiteltävänä olevassa asiassa päätös on tehty asetuksen N:o 1/2003 7 artiklan 1 kohdan ja 23 artiklan 2 kohdan nojalla kyseisen asetuksen mukaisessa menettelyssä. Oikeudellista perustaa ja riidanalaisen päätöksen tekemiseen johtanutta menettelyä koskevat säännöt ovat edellä 85 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitettuja menettelysääntöjä. Koska päätös on tehty EHTY:n perustamissopimuksen voimassaolon päätyttyä, komissio on perustellusti soveltanut asetuksessa N:o 1/2003 säädettyjä menettelysääntöjä (ks. analogisesti edellä 80 kohdassa mainittu asia Gonzalez y Díez v. komissio, tuomion 60 kohta ja a contrario yhdistetyt asiat T-27/03, T-46/03, T-58/03, T-79/03, T-80/03, T-97/03 ja T-98/03, SP ym. v. komissio, tuomio 25.10.2007, Kok., s. II-4331).

88 Tästä on syytä todeta, että toisin kuin kantaja väittää, asetuksen N:o 1/2003 23 artiklassa ei aseteta aineellista sääntöä, jolla määritelmän mukaan ei pyritä antamaan oikeudellista perustaa komission toimelle toisin kuin juuri edellä mainitulla artiklalla, jolla komissio valtuutetaan määräämään sakkoja EY 81 ja EY 82 artiklaa rikkoneille yrityksille ja yritysten yhteenliittymille.

89 Aineellisista säännöistä on huomautettava, että päätös koskee ennen EHTY:n perustamissopimuksen voimassaolon päättymistä 23.7.2002 lopullisesti syntynyttä oikeudellista tilannetta, sillä rikkomisajanjakso oli 16.12.1993–31.12.1994. Koska 24.7.2002 lähtien sovellettavalla aineellisella kilpailuoikeudella ei ole taannehtivaa vaikutusta, on syytä todeta, että HT 65 artiklan 1 kohta on sovellettavissa oleva ja komission päätöksessään tosiasiallisesti soveltama aineellinen sääntö, kun muistetaan,

että juuri siitä, että EY:n perustamissopimus on EY 305 artiklassa vahvistetuin tavoin lex generalis suhteessa EHTY:n perustamissopimukseen, seuraa, että EHTY:n perustamissopimuksen ja sen soveltamissääntöjen mukainen erityinen järjestelmä on periaatteen lex specialis derogat legi generali perusteella ainoa järjestelmä, jota voidaan soveltaa ennen 24.7.2002 syntyneisiin tilanteisiin.

90 Kaikesta edellä lausutusta seuraa, että kantajan kaksi ensimmäistä kumoamisperustetta, joiden mukaan nulla poena sine lege -periaatetta on loukattu ja asetuksen N:o 1/2003 ja HT 65 artiklan samanaikainen soveltaminen on lainvastaista, on hylättävä.

3. *Oikeusvoimavaikutus ja 23.7.1997 annetun ilmoituksen pätevyys*

91 On tärkeää korostaa, että molemmat asianosaiset vetoavat oikeusvoimavaikutuksen loukkaamista koskevan kolmannen kumoamisperusteen yhteydessä omaksi edukseen oikeusvoimavaikutuksen käsitteeseen ja että ne tekevät siitä täysin vastakkaiset päätelmät.

92 Kantaja väittää yhteisöjen tuomioistuimen edellä 27 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa ThyssenKrupp vastaan komissio antamansa tuomion 88 kohdassa todenneen, ettei se ollut aineellisesti vastuussa Thyssenin menettelystä ja että tämä toteamus on nykyään oikeusvoimainen. Komissio sitä vastoin väittää, että se on päätöksessä käyttänyt perustana sitä, että kantaja oli edellä 24 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa Krupp Thyssen Stainless ja Acciai speciali Terni vastaan komissio annetussa tuomiossa, jonka yhteisöjen tuomioistuin on vahvistanut, myöntänyt 23.7.1997 annetun sen ilmoituksen pätevyyden, jolla kantaja vahvisti ottavansa vastuun Thyssenin menettelyistä, eikä tätä enää tässä asiassa voida asettaa kyseenalaiseksi, sillä tämä yhteisöjen tuomioistuinten ratkaisema oikeudellinen seikka on oikeusvoimainen.

93 Kantaja yrittää neljännellä perusteellaan, joka koskee sakon määräämistä 23.7.1997 annetun ilmoituksen perusteella, nimenomaan kyseenalaistaa edellä mainitun oikeudellisen seikan väittämällä, että kyseinen ilmoitus ei voi pätevästi olla perustana sille, että sen katsotaan olevan vastuussa Thyssenin menettelyistä ja että sille määrätään siitä seuraamus, kun otetaan huomioon sen todellinen ulottuvuus ja sen yhteensoveltumattomus kartelleja koskevan yhteisön lainsäädännön kanssa.

94 Näin ollen kolmas ja neljäs kumoamisperuste on tutkittava yhdessä, sillä toiseen annettava vastaus on toisen tutkittavaksi ottamisen edellytys. Vaikka komissio ei olekaan nimenomaisesti esittänyt oikeusvoimaan perustuvaa oikeudenkäyntiväitettä neljännestä kumoamisperusteesta keskusteltaessa, se vetoaa siihen neljänteen kumoamisperusteeseen erottamattomasti liittyvää kolmatta perustetta koskevissa kirjelmissään. Oikeusvoimaa koskeva kysymys liittyy joka tapauksessa oikeusjärjestyksen perusteisiin, ja tuomioistuimen on näin ollen tutkittava se viran puolesta (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat C-442/03 P ja C-471/03 P, P&O European Ferries (Vizcaya) ja Diputación Foral de Vizcaya v. komissio, tuomio 1.6.2006, Kok., s. I-4845, 45 kohta).

Asianosaisten lausumat

95 Kolmannessa kumoamisperusteessaan kantaja väittää, että yhteisöjen tuomioistuin on edellä 27 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa ThyssenKrupp vastaan komissio antamansa tuomion 88 kohdassa katsonut, ettei kantaja ollut aineellisesti vastuussa Thyssenin toimista ja että tämä kohta on käsiteltävänä olevassa asiassa res judicata, joten komission toimille on ehdoton este.

96 Yhteisöjen tuomioistuin oli perustanut tämän päätelmän yhtäältä siihen, että asiassa ei ollut tapahtunut taloudellista seuraantoa eikä yhdenmukaista toimintaa, ja toisaalta siihen, että 23.7.1997 annetun ilmoituksen ja muiden hallinnollisessa menettelyssä annettujen ilmoitusten nojalla ei ollut mahdollista katsoa TKS:n olevan vastuussa Thyssenin rikkomuksesta.

97 Komission lausumaa, jonka mukaan yhteisöjen tuomioistuin ei voinut edellä 27 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa ThyssenKrupp vastaan komissio antamansa tuomion 88 kohdassa pitää TKS:n aineellista vastuuta mahdottomana, koska se viittasi komission vastavalitukseen, joka ei koskenut TKS:n vastuun siirtymistä, ei voida hyväksyä.

98 Kantaja väittää, että vaikka oletettaisiinkin, ettei vastuun siirtymiseen liittyvä toteamus ollut tarpeellinen vastavalitusta tutkittaessa, siitä ei seuraisi, että edellä 27 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa ThyssenKrupp vastaan komissio annetun tuomion 88 kohdalla ei olisi merkitystä. Yhteisöjen tuomioistuin on vapaa tuomionsa perusteluissa toteamaan, ettei vastuu ollut siirtynyt, vaikka komissio ei ollutkaan valituksessaan nimenomaisesti vedonnut tähän seikkaan, ja asianosaisten on noudatettava tätä toteamusta.

99 Yhteisöjen tuomioistuin on edellä 27 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa ThyssenKrupp vastaan komissio antamansa tuomion 82–87 kohdassa vahvistanut ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen päätöksen kumota komission päätös menettelyvirheen takia, ja se on 88 kohdassa kehitellyt lisälausumia osoittaakseen komission päätöksen pätemättömyyden ja täsmentänyt, että edellä mainitusta menettelyvirheestä riippumatta TKS ei voinut olla aineellisesti vastuussa Thyssenin menettelyistä.

100 Kantaja selittää, että yhteisöjen tuomioistuin on edellä 27 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa ThyssenKrupp vastaan komissio antamansa tuomion 88 kohdassa todennut, että TKS:n hallinnollisen menettelyn kuluessa antamat ilmoitukset, jotka mainitaan tämän tuomion 85 ja 86 kohdassa, eivät mahdollista sitä, että sen katsottaisiin olevan vastuussa Thyssenin menettelyistä, ja että kyseisen tuomion 85 kohta koskee lisäksi nimenomaisesti 23.7.1997 annettua ilmoitusta. Yhteisöjen tuomioistuimen valitsema terminologia on täysin selvää. Jos yhteisöjen tuomioistuimen tarkoituksena olisi edellä mainitun tuomion 88 kohdassa ollut yksinomaan viitata menettelyvirheeseen, kuten komissio olettaa, se ei olisi katsonut, että viimeksi mainitun oli kiellettyä – yhteisöjen tuomioistuimen käyttämän ilmaisun mukaan – ”katsoa kantajan olevan vastuussa”.

101 Edellä 27 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa ThyssenKrupp vastaan komissio annetun tuomion 88 kohdassa olevilla seikoilla ei lisäksi olisi merkitystä, jos niillä viitattaisiin vain menettelyvirheisiin, sillä tätä kysymystä on jo käsitelty tyhjentävästi kyseisen tuomion 85–87 kohdassa. Jos yhteisöjen tuomioistuin olisi halunnut olla kyseisen tuomion 88 kohdassa lausumatta vastuun siirtymisestä, se ei olisi kahdessa ensimmäisessä virkkeessä todennut, että Thyssen oli edelleen olemassa ja ettei vastuuta näin ollen voitu siirtää TKS:lle soveltamalla oikeuskäytäntöä, joka ilmenee asiassa C-49/92 P, komissio vastaan Anic Partecipazioni, 8.7.1999 annetusta tuomiosta (Kok., s. I-4125). Kantaja väittää, että koska olemassa jo oli menettelyvirhe, joka aiheutti komission päätöksen pätemättömyyden, se seikka, että yhteisöjen tuomioistuin otti edellä 27 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa ThyssenKrupp vastaan komissio antamansa tuomion 88 kohdan kahdessa ensimmäisessä virkkeessä kantaa vastuun siirtymistä koskevaan kysymykseen, voi merkitä ainoastaan sitä, että sen aikomuksena oli näin täydentää komission vastavalituksen hylkäämistä koskevia perusteluja. Yhteisöjen tuomioistuimen näissä kahdessa ensimmäisessä virkkeessä esittämät täydentävät perustelut olisivat epätäydellisiä, jos kolmannessa virkkeessä ei siinäkään viitattaisi vastuun aineellista siirtymistä koskevaan kysymykseen, sillä sen puuttuessa tämä kysymys olisi jäänyt vastausta vaille 23.7.1997 annetun ilmoituksen osalta.

102 Kantaja lisää tähän, että edellä 27 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa ThyssenKrupp vastaan komissio annetun tuomion italiankielisellä versiolla, johon komissio vetoaa kyseisen tuomion 88 kohtaa koskevan tulkintansa tueksi, ei ole merkitystä, sillä oikeudenkäyntikieli on saksa, ja että tuo tulkinta on joka tapauksessa kielellisesti virheellinen.

103 Kantaja toteaa vielä, että riippumatta siitä, miten edellä 27 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa ThyssenKrupp vastaan komissio annetun tuomion 88 kohtaa on tulkittava, se, ettei vastuu ollut siirtynyt, on myös aineellisesti perusteltua. Oikeuskäytännöstä ilmenee, ettei oikeudellisen seuraajan voida katsoa olevan vastuussa edeltäjänsä tekemistä kilpailusääntöjen rikkomisista niin kauan kuin viimeksi mainittu on olemassa, mikä pätee Thysseniin. Komissio myöntää kirjelmissään tänään tämän päätelmän.

104 Lopuksi kantaja väittää, että – toisin kuin komissio väittää – kolmas peruste voidaan ottaa tutkittavaksi, koska sitä vastaan ei voida esittää väitettä edellä 24 kohdassa

mainituissa yhdistetyissä asioissa Krupp Thyssen Stainless ja Acciai speciali Terni vastaan komissio annetun tuomion ”oikeusvoimasta”, sillä siinä viitattiin yksinomaan päätökseen 98/247, joka ei ole tämän oikeudenkäynnin kohteena. Koska päätöksen lainmukaisuudesta ei vielä ole tuomioistuinratkaisua, se ei ole oikeudellisesti täytäntöönpanokelpoinen, joten kolmatta perustetta ei voida jättää tutkittavaksi ottamatta oikeusvoimavaikutuksen vuoksi.

105 Neljännessä kumoamisperusteessaan kantaja väittää, että se halusi 23.7.1997 antamallaan ilmoituksella ilmaista suostumuksensa ”siihen, että komissio jatkaa koko rikkomista koskevaa menettelyä yksinomaan [sitä] vastaan eikä enää samanaikaisesti myös Thysseniä vastaan”. TKS:n vastuu ja sakon maksuvelvollisuuden siirtäminen eivät voi perustua tähän ilmoitukseen.

106 Se väittää edellisessä oikeudenkäynnissä ja päätöksen tekemiseen päättyneessä menettelyssä erittäin selvästi osoittaneensa, ettei 23.7.1997 annetulla ilmoituksella voitu katsoa otettavan vastuuta sakkojen maksamisesta. Komission vastakkaisen väitteen hyväksymisellä asianosaisten tahdolle annettaisiin sen todelliselle merkitykselle, sellaisena kuin se selvästi ilmeni päätöksen tekoajankohtana, täysin vastakkainen merkitys.

107 Vaikka oletettaisiinkin, että 23.7.1997 annettua ilmoitusta voitaisiin tulkita siten, että sillä ”otetaan vastuu”, se ei merkitsisi, että TKS voitaisiin tuomita maksamaan Thyssenin sakko, ja näin on siksi, että tällä yksityisellä ilmoituksella voi olla vain ilmoittava ja oikeuksia luomaton vaikutus. Tällainen ilmoitus ei voi muuttaa sen saajan asemaa, joka perustuu suoraan primaarioikeuteen, eikä siitä aiheudu aineellisoikeudellisia eikä menettelyllisiä seurauksia, sillä se ei sovellu yhteen kartellialan sakkoja koskevan lainsäädännön kanssa. Tämä lainsäädäntö kuuluu kiistatta julkisoikeuden alaan, ”etenkin rikosoikeuteen ja seuraamusoikeuteen”. Yksityisoikeudellisten oikeussubjektien antamat itsenäiset yksityiset ilmoitukset eivät voi muuttaa julkisoikeudesta,

”a fortiori rikosoikeudesta ja seuraamusoikeudesta”, aiheutuvia oikeudellisia seurauksia. Tämä periaate on peräisin roomalaisesta oikeudesta (jus publicum privatorum pactis mutari non potesti), ja sitä sovelletaan jäsenvaltioiden oikeusjärjestyksissä, joten se on jäsenvaltioiden yhteistä oikeusperinnettä, jota komission on noudatettava.

108 Tämä päätelmä on tehtävä myös silloin, kun komissio hyväksyy vastuun ottamista koskevan ilmoituksen, koska tällä toimielimellä ei ole toimivaltaa sivuuttaa kartellialalla määrättäviä sakkoja koskevaa lainsäädäntöä. Kantaja korostaa, että komissio on 19.1.2005 tekemässään päätöksessä MCAA (asia COMP/E - 1/C.37773) itsekin katsonut, että vastuun ottamista koskeva yksityinen ilmoitus ei voi aiheuttaa kartellioikeuden nojalla määrättyjen sakkojen maksuvelvollisuuden siirtymistä. Kantajan mukaan ”sakkojen maksuvelvollisuus on edelleen päätöksen adressaatilla silloinkin, kun komissio haluaa määrätä sakon muulle kuin sille adressaatille, joka on vastuussa yhteisön primaarioikeuden ja johdetun oikeuden perusteella”. Asia on näin jopa siinä tapauksessa, että yritykset olisivat komission kanssa yhtä mieltä siitä, että sakko on pantava jonkin muun adressaatin kuin todella vastuussa olevan yrityksen maksettavaksi. Joka tapauksessa mahdollisuus siihen, että komissiolla olisi tällainen harkinnanvara, on suljettava pois, sillä se ”hipoisi” mielivaltaa.

109 Komissio väittää, että kolmannen perusteen tutkittavaksi ottamisen kanssa ristiriidassa on se, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen edellä 24 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa Krupp Thyssen Stainless ja Acciai speciali Terni vastaan komissio antamassaan tuomiossa esittämä toteamus, joka koskee 23.7.1997 annettuun ilmoitukseen perustuvan seuraamuksen mahdollisuutta, on jo oikeusvoimainen. Oli miten oli, kantajalla ei ole oikeussuojan tarvetta asettaa nyt kyseenalaiseksi tätä mahdollisuutta seuraamukseen, jota se ei ole riitauttanut tähän mennessä. Tästä oikeussuojan tarpeen puuttumisesta aiheutuu myös se, ettei neljättä kumoamisperustetta, jonka mukaan sakon määrääminen 23.7.1997 annetun ilmoituksen perusteella on lainvastaista, voida ottaa tutkittavaksi ja että se joka tapauksessa on perusteeton.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

110 Aluksi on syytä todeta, että kantajan tarve saada oikeussuojaa päätöstä vastaan, jossa sille määrätään 3 168 000 euron suuruinen sakko, on kiistaton ja että kolmatta kumoamisperustetta, joka perustuu oikeusvoimavaikutuksen loukkaamiseen, ei voida jättää tutkittavaksi ottamatta pelkästään siitä syystä, että kantaja riitautti edellä 24 kohdassa mainittuja yhdistettyjä asioita Krupp Thyssen Stainless ja Acciai speciali Terni vastaan komissio koskevassa oikeudenkäynnissä ainoastaan sen, että 23.7.1997 annettua ilmoitusta voitaisiin tulkita siten, että kantaja luopui sillä oikeudestaan tulla kuulluksi.

111 Kantajan lausumat on näin ollen syytä tutkia aineellisesti.

112 Tältä osin on tärkeää muistuttaa, että yhteisöjen tuomioistuin on todennut oikeusvoimaperiaatteen perustavanlaatuisen merkityksen sekä yhteisön oikeusjärjestyksessä että kansallisissa oikeusjärjestyksissä. Itse asiassa sekä oikeusrauhan ja oikeussuhteiden vakauden että hyvän lainkäytön varmistamiseksi on tärkeää, että kaikkien käytettävissä olevien oikeussuojakeinojen käytön tai näitä oikeussuojakeinoja varten säädettyjen määräaikojen umpeenkulumisen jälkeen lopullisiksi tulleita tuomioistuinten päätöksiä ei voida enää saattaa kyseenalaisiksi (asia C-224/01, Köbler, tuomio 30.9.2003, Kok., s. I-10239, 38 kohta ja asia C-234/04, Kapferer, tuomio 16.3.2006, Kok., s. I-2585, 20 kohta).

113 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan oikeusvoimavaikutus ulottuu ainoastaan niihin tosiasia- ja oikeuskysymyksiin, jotka tuomioistuimen päätöksellä nimenomaisesti tai väistämättä on ratkaistu (asia C-281/89, Italia v. komissio, tuomio 19.2.1991, Kok., s. I-347, 14 kohta; asia C-277/95 P, Lenz v. komissio, määräys 28.11.1996, Kok., s. I-6109, 50 kohta ja yhdistetyt asiat C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P ja C-254/99 P, Limburgse Vinyl Maatschappij ym. v. komissio, tuomio 15.10.2002, Kok., s. I-8375, 44 kohta).

Yhdistetyissä asioissa Krupp Thyssen Stainless ja Acciai speciali Terni vastaan komissio annetun tuomion ulottuvuus

114 Yhdistetyissä asioissa Krupp Thyssen Stainless ja Acciai speciali Terni vastaan komissio annetun tuomion 51, 52 ja 55–68 kohdasta ilmenee seuraavaa:

– kantaja on itse kuvannut kiistattomaksi tosiasiaksi sen, että se otti vastuun Thyssenin tekemästä rikkomuksesta, eikä se ole esittänyt minkäänlaisia rajoituksia tai varaumia 23.7.1997 annetun ilmoituksen suhteen

– ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on nimenomaisesti todennut sen tosiseikan, ettei TKS kiistänyt komission mahdollisuutta katsoa sen olevan vastuussa Thyssenin kilpailuoikeuden vastaisesta menettelystä

– ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on selvästi myöntänyt, että komission oli mahdollista 23.7.1997 annetun ilmoituksen perusteella katsoa TKS:n olevan vastuussa Thyssenin kilpailuoikeuden vastaisesta menettelystä vuoden 1993 joulukuun ja 1.1.1995 välisenä aikana

– päätöksen 98/247 1 artikla kumottiin siltä osin kuin TKS:n katsottiin olevan vastuussa Thyssenin rikkomuksesta, vain siitä syystä, ettei 23.7.1997 annettua ilmoitusta voitu tulkita siten, että se tarkoittaisi ”myös” sitä, että TKS olisi luopunut oikeudestaan tulla kuulluksi niistä tosiseikoista, joista Thysseniä moitittiin, koska tämä komission väärä käsitys kyseisen ilmoituksen ulottuvuudesta oli TKS:n puolustautumisoikeuksien loukkaamisen syy

– TKS:n puolustautumisoikeuksien loukkaamista koskevat lausumat ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen niiden perusteella tekemä päätelmä olivat välttämätön edellytys 23.7.1997 annetun ilmoituksen, jolla TKS vahvisti ottavansa vastuun Thyssenin toimista, pätevyyden toteamiselle.

115 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi edellä 24 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa Krupp Thyssen Stainless ja Acciai speciali Terni vastaan komissio antamansa tuomion tuomiolauselmassa päätöksen 98/247 1 artiklan siltä osin kuin TKS:n katsottiin olevan vastuussa siitä HT 65 artiklan rikkomisesta, johon Thyssen Stahl AG oli syyllistynyt, alensi TKS:n sakon määrää sille Thyssenin rikkomuksen perusteella määrätystä määrästä ja vahvisti sen 4 032 000 euroksi sekä hylkäsi kanteen muilta osin.

Asiassa ThyssenKrupp vastaan komissio annetun yhteisöjen tuomioistuimen tuomion ulottuvuus

116 Kantaja valitti edellä 24 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa Krupp Thyssen Stainless ja Acciai speciali Terni vastaan komissio annetusta tuomiosta ja vaati pääasiallisesti, että yhteisöjen tuomioistuin

– kumoaa valituksenalaisen tuomion siltä osin kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli hylännyt sen kanteen

– muuttaa päätöksen 98/247 1 artiklaa ja muuttaa valittajaa koskevaa rikkomisajanjaksoa

– alentaa sille päätöksen 98/247 2 artiklassa määrättyä sakkoa samassa suhteessa

– toissijaisesti palauttaa asian ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen kahden edeltävän vaatimuskohdan osalta.

117 TKS esitti muutoksenhakunsa tueksi seuraavat kolme perustetta:

– kilpailusääntöjen rikkomisen keston arvioinnissa oli oikeudellinen virhe

– sakon määrän kiinteä määrä oli laskettu väärin

– valittajan tutkimusmenettelyn aikana harjoittaman yhteistyön vaikutuksia sakon määrän alentamiseen oli oikeudellisesti arvioitu virheellisesti.

118 Edellä olevasta ilmenee, ettei valittajan muutoksenhaku koskenut sitä arviointia, jonka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli tehnyt Thyssenin vastuun siirtymisestä TKS:lle.

119 Komissio teki edellä 24 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa Krupp Thyssen Stainless ja Acciai speciali Terni vastaan komissio annetusta tuomiosta vastavalituksen, jossa se vaati pääasiallisesti, että yhteisöjen tuomioistuin

– hylkää valituksen

– toissijaisesti siinä tapauksessa, että valituksenalainen tuomio kumottaisiin, hylkää sakon määrän alentamista koskevan vaatimuksen

– kumoaa valituksenalaisen tuomion siltä osin kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli

i) kumonnut päätöksen 98/247 1 artiklan, jossa TKS:n on katsottu olevan vastuussa kilpailusääntöjen rikkomisesta, johon Thyssen oli syyllistynyt

ii) määrännyt TKS:lle riidanalaisen päätöksen 2 artiklassa määrätyn sakon määräksi alle 7 596 000 euroa

iii) määrännyt komission vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan.

120 Komissio esitti vastavalituksensa tueksi kolme valitusperustetta:

– tietyt todisteet on otettu huomioon vääristyneellä tavalla ja vastuun siirtoa Thysseniltä TKS:lle koskevassa arvioinnissa on oikeudellinen virhe

– puolustautumisoikeuksien noudattamisen edellytysten virheellinen arviointi

– arviointivirhe sen suhteen, onko puolustautumisoikeuksien käyttöä rajoitettu.

121 Asianosaiset keskustelevat yhteisöjen tuomioistuimen ensimmäiseen vastavalitusperusteeseen antaman vastauksen sisällön ja tarkemmin ottaen edellä 27 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa ThyssenKrupp vastaan komissio annetun tuomion tulkinnasta, ja tämä tulkinta on välttämättä sidoksissa kyseisen perusteen ulottuvuuteen ja komission sen tueksi kehittelemien lausumien sanamuotoon.

122 Edellä 27 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa ThyssenKrupp vastaan komissio annetun tuomion 73–79 kohdasta ilmenee, ettei komissio selvästikään halunnut ensimmäisellä vastavalitusperusteellaan asettaa kyseenalaiseksi sitä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli myöntänyt, että komissiolla oli 23.7.1997 annetun ilmoituksen perusteella oikeus katsoa TKS:n olevan vastuussa Thyssenin kilpailusääntöjen rikkomisesta, vaan ainoastaan tästä seuranneen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen päätelmän, jonka mukaan kyseistä ilmoitusta ei voitu tulkita siten, että TKS tarkoitti luopuvansa oikeudestaan tulla kuulluksi niistä tosiseikoista, joista Thysseniä moitittiin.

123 Kantaja väittää yhteisöjen tuomioistuimen komission ensimmäiseen vastavalitusperusteeseen antaman vastauksen sisällöstä, että yhteisöjen tuomioistuin oli aivan ensin tuomionsa 82–87 kohdassa vahvistanut ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen päätöksen kumota komission päätös menettelyvirheen takia ja että se oli sitten 88 kohdassa kehitellyt lisäperusteen osoittaakseen komission päätöksen pätemättömyyden täsmentämällä, että TKS ei edellä mainitusta menettelyvirheestä riippumatta voinut olla aineellisesti vastuussa Thyssenin toimista.

124 Kantaja väittää ensinnäkin, että jos yhteisöjen tuomioistuin olisikin halunnut edellä 27 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa ThyssenKrupp vastaan komissio antamansa tuomion 88 kohdassa olla lausumatta vastuun siirtymisestä, se ei olisi sen kahdessa ensimmäisessä virkkeessä todennut, että Thyssen on jatkanut olemassaoloaan ja ettei TKS:n näin ollen voitu katsoa olleen vastuussa sen toimista, jos sovelletaan edellä 101 kohdassa mainitusta asiasta komissio vastaan Anic Partecipazioni ilmenevää oikeuskäytäntöä. Yhteisöjen tuomioistuimen edellä 27 kohdassa

mainituissa yhdistetyissä asioissa ThyssenKrupp vastaan komissio annetun tuomion 88 kohdan kahdessa ensimmäisessä virkkeessä esittämät lisäperustelut olisivat epätäydellisiä, jos kolmannessa virkkeessä ei myös viitattaisi vastuun aineelliseen siirtymiseen, sillä sen puuttuessa tämä kysymys olisi jäänyt vaille vastausta 23.7.1997 annetun ilmoituksen osalta.

125 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että tässä ensimmäisessä lausumassa jätetään selvästi huomiotta yhteisöjen tuomioistuimen sen arvioinnin rakenne, joka liittyy ensimmäiseen vastavalitusperusteeseen ja jolle on ominaista se, että yhteisöjen tuomioistuimen vastaus vastaa tiukasti komission esittämiä lausumia.

126 Yhteisöjen tuomioistuin on edellä 27 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa ThyssenKrupp vastaan komissio antamassaan tuomiossa (80–87 kohta) tarkistanut, onko ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen päätelmässä, jonka mukaan 23.7.1997 annettu ilmoitus ei tarkoittanut sitä, että kantaja luopui oikeudestaan tulla kuulluksi, oikeudellinen virhe siitä syystä, että yhtäältä itse 23.7.1997 annettua ilmoitusta ja toisaalta yhteisöjen tuomioistuimen tuomion 76 ja 77 kohdassa mainittuja muita asiakirjoja, eli TKS:n kahteen väitetiedoksiantoon antamia vastauksia ja sen 17.12.1996 päivättyä kirjettä, olisi vääristelty.

127 Yhteisöjen tuomioistuin palauttaa mieliin ja vahvistaa edellä 27 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa ThyssenKrupp vastaan komissio annetussa tuomiossa (81 ja 82 kohta) ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen edellä mainitun sen päätelmän pätevyyden, jonka se oli tehnyt 23.7.1997 annetun ilmoituksen sisällöstä, minkä jälkeen se tutkii ja hylkää (83–86 kohta) komission lausuman, joka liittyi siihen, ettei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ollut ottanut huomioon muita kyseiseen ilmoitukseen liittyviä todisteita ja että niitä oli näin ollen vääristelty.

128 Vaikka yhteisöjen tuomioistuin päätteli, ettei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ollut vääristellyt 23.7.1997 annettua ilmoitusta eikä muitakaan todisteita (edellä 27 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat ThyssenKrupp v. komissio, tuomion 87 kohta), se ei vielä lopettanut komission vastavalituksessaan esittämän ensimmäisen perusteen arviointia.

129 Tämän jälkeen yhteisöjen tuomioistuin nimittäin tutki ja hylkäsi myös toisen komission lausuman, joka liittyi sellaisten erityisten olosuhteiden olemassaoloon, jotka koskivat sitä, että TKS oli Thyssenin taloudellinen seuraaja, näiden kahden toimijan toiminnan selvää yhtenäisyyttä ja TKS:n Thyssenin nimissä hallinnollisen menettelyn kuluessa antamia ilmoituksia. Tämä on edellä 27 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa ThyssenKrupp vastaan komissio annetun tuomion 88 kohdan ainoa kohde, ja välittömästi tämän jälkeen ensimmäinen vastavalitusperuste hylättiin.

130 Toiseksi kantaja väittää, että edellä 27 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa ThyssenKrupp vastaan komissio annetun tuomion 88 kohdassa yhteisöjen tuomioistuin toteaa täysin selvin sanoin, että TKS:n hallinnollisen menettelyn aikana antamien ”ilmoitusten”, jotka mainitaan tuon tuomion 85 ja 86 kohdassa, nojalla ”ei voida saattaa TKS:ää vastuuseen Thyssenin toimista”, ja että kyseisen tuomion 85 kohta koskee lisäksi nimenomaisesti 23.7.1997 annettua ilmoitusta.

131 Kuitenkin edellä 27 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa ThyssenKrupp vastaan komissio annetun tuomion 88 kohdan kolmatta virkettä sananmukaisesti luettaessa ilmenee, että siinä vain viitataan tuon tuomion 85 ja 86 kohdassa suoritetussa tarkastelussa tehtyyn päätelmään ja että siinä tarkoitetut ilmoitukset olivat yhteisöjen tuomioistuimen jo arvioimia ilmoituksia, eli TKS:n vastaus kahteen väitetiedoksiantoon ja sen 17.12.1996 päivätty kirje.

132 Vaikka sen 23.7.1997 annettu ilmoitus tosin mainitaan edellä 27 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa ThyssenKrupp vastaan komissio annetun tuomion 85 kohdassa, kyseisen kohdan viimeisen virkkeen sanamuodosta selviää, että yhteisöjen tuomioistuin tekee siinä päättelyään varten nimenomaan eron niiden TKS:n ilmoitusten, jotka koskivat Thyssenin tiettyjä toimia ennen tämän vuonna 1995 tapahtunutta hankintaa, ja 23.7.1997 annetun ilmoituksen välillä. Yhteisöjen tuomioistuin on siis katsonut, että vaikka kantaja ensimmäiseen väitetiedoksiantoon antamassaan vastauksessa ja 17.12.1996 päivätyssä kirjeessään oli esittänyt myös huomautuksia tietyistä Thyssenin toiminnoista, jotka olivat tapahtuneet ennen näiden toimintojen vuonna 1995 tapahtunutta hankintaa, 23.7.1997 annettu ilmoitus ei tarkoittanut sitä, että TKS olisi katsonut, että sen puolustus olisi ollut täydellistä ja riittävää sen kysymyksen osalta, voitiinko Thyssenin toimet lukea sen syyksi, joten komissio menetteli perustellusti määrätessään sille sakon kyseisistä menettelyistä kuulematta sitä uudelleen.

133 Lisäksi yhteisöjen tuomioistuin mainitsee edellä 27 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa ThyssenKrupp vastaan komissio annetun tuomion 88 kohdan kolmannessa virkkeessä ilmoitukset, jotka komissio väitti TKS:n antaneen ”Thyssenin toiminnoista” hallinnollisen menettelyn aikana, ja näin muotoiltuna ne on mahdollista erottaa 23.7.1997 annetusta ilmoituksesta, jolla TKS vahvisti ottavansa vastuun Thyssenin toiminnoista ja jolla viitataan tuon tuomion 85 kohdassa olevaan mainintaan, joka koskee TKS:n esittämiä ”huomautuksia tietyistä Thyssenin toiminnoista ennen niiden vuonna 1995 tapahtunutta hankintaa”.

134 Edellä mainitussa kolmannessa virkkeessä olevaa mainintaa, jonka mukaan TKS:n Thyssenin toiminnoista hallinnollisen menettelyn aikana tekemien ilmoitusten nojalla ”ei voida saattaa TKS:ää vastuuseen Thyssenin toiminnoista” ennen vuotta 1995, on luettava ensimmäisen vastavalitusperusteen täsmällisen kohteen ja sen seikan valossa, että kyseisessä kohdassa viitataan vain päätelmään, jonka yhteisöjen tuomioistuin teki edellä 27 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa ThyssenKrupp vastaan komissio antamansa tuomion 85 ja 86 kohdassa suoritetussa tarkastelussa, ja näin on sen vuoksi, että komission ensimmäisen vastavalitusperusteensa tueksi esittämät lausumat ovat osittain samansuuntaisia.

135 Edellä 27 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa ThyssenKrupp vastaan komissio annetun tuomion 88 kohdan kolmas virke on siis ymmärrettävä siten, että yhteisöjen tuomioistuin palauttaa siinä mieliin, ettei niiden ilmoitusten – eli TKS:n kahteen väitetiedoksiantoon antamien vastausten ja sen 17.12.1996 päivätyn kirjeen – perusteella, jotka TKS antoi Thyssenin toiminnoista hallinnollisen menettelyn kuluessa, voida katsoa, että 23.7.1997 annetulla ilmoituksella tarkoitettaisiin sen luopuneen myös oikeudestaan tulla kuulluksi ja että TKS:n voitaisiin katsoa olevan vastuussa Thyssenin menettelyistä ennen vuotta 1995 siitä syystä, että asiassa oli tapahtunut menettelyvirhe, kun TKS:n puolustautumisoikeuksia oli rikottu.

136 Edellä 27 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa ThyssenKrupp vastaan komissio annetun tuomion 88 kohdan päinvastaisella tulkinnalla, jota kantaja kannattaa, myönnettäisiin, että yhteisöjen tuomioistuin on ilman mitään perusteluja ja pelkällä viittauksella muuttanut kuulluksi tulemista koskevan oikeuden loukkaamiseen liittyvän toteamuksen vastuun siirtymistä koskevaksi päätelmäksi, mitä ei voida hyväksyä.

137 Vielä on tärkeää korostaa, että vaikka edellä 27 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa ThyssenKrupp vastaan komissio annetun tuomion 88 kohtaa pitäisikin tulkita kantajan esittämin tavoin eli siten, että yhteisöjen tuomioistuin olisi siinä todennut, että TKS:n ei menettelyvirheestä riippumatta voitu katsoa vastaavan Thyssenin toimista, yhteisöjen tuomioistuimella ei olisi ollut mitään syytä lausua vielä toisesta ja kolmannesta vastavalitusperusteesta, joiden mukaan puolustautumisoikeuksia ei todellisuudessa ollut loukattu ja jotka se kuitenkin tutki kyseisen tuomion 90–97 kohdassa ja hylkäsi ne.

138 Tästä seuraa, että kantajan kolmas peruste, jonka mukaan komissio loukkasi edellä 27 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa ThyssenKrupp vastaan komissio annetun yhteisöjen tuomioistuimen tuomion oikeusvoimavaikutusta määrätessään sille sakon Thyssenin kilpailusääntöjen rikkomisesta ja jonka mukaan TKS:n ei voitu katsoa olevan vastuussa Thyssenin toimista, on hylättävä, koska se juontuu edellä mainitun tuomion 88 kohdan väärästä tulkinnasta.

Oikeusvoimavaikutus

139 Edellä lausutusta ilmenee, että yhteisöjen tuomioistuimet katsoivat, että komissiolla oli poikkeuksellisesti oikeus, kun otetaan huomioon 23.7.1997 annettu ilmoitus, katsoa TKS:n olevan vastuussa Thyssenin kilpailusääntöjen vastaisesta menettelystä joulukuusta 1993 lukien siihen asti, kun viimeksi mainitun toiminnot siirrettiin TKS:lle, mikä tapahtui 1.1.1995, mutta että se ei ollut antanut TKS:lle tilaisuutta kyseistä menettelyä koskevien huomautusten esittämiseen ja että TKS ei tästä syystä ollut voinut tältä osin käyttää puolustautumisoikeuksiaan, minkä vuoksi päätöksen 98/247 osittainen kumoaminen oli perusteltua.

140 On syytä katsoa, että yhteisöjen tuomioistuimet ovat tosiasiallisesti ratkaisseet tämän oikeudellisen kysymyksen edellä 113 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitetuin tavoin ja että ratkaisulla näin ollen on oikeusvoima, kun muistetaan, että tämä voima ei liity ainoastaan tuomioistuimen antamien kumoamistuomioiden tuomiolauselmaan. Oikeusvoima ulottuu kyseisen tuomion perusteluihin, jotka ovat tuomion tuomiolauselman välttämätön tuki ja joita ei tämän takia voida erottaa tuomiolau-

selmasta (ks. vastaavasti edellä 94 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat P&O European Ferries (Vizcaya) ja Diputación Foral de Vizcaya v. komissio, tuomion 44 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

141 Edellä 24 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa Krupp Thyssen Stainless ja Acciai speciali Terni vastaan komissio annetusta tuomiosta, joka on vahvistettu edellä 27 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa ThyssenKrupp vastaan komissio annetulla tuomiolla, seuraava ainoa EY 233 artiklan – jonka mukaan toimielimen, jonka säädös on kumottu, on toteutettava yhteisöjen tuomioistuimen tuomion täytäntöön panemiseksi tarvittavat toimenpiteet – nojalla komissioon kohdistuva velvollisuus oli se, että sen olisi sillä toimenpiteellä, jolla kumottu säädös oli tarkoitus korvata, poistettava tosiasiallisesti todettu lainvastaisuus (ks. vastaavasti edellä 113 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Limburgse Vinyl Maatschappij ym. v. komissio, tuomion 48 kohta).

142 Juuri näin komissio on menetellytkin päätöksessä, ja ennen sen tekemistä komissio lähetti 5.4.2006 TKS:lle väitetiedoksiannon, johon tämä vastasi 17.5.2006. Kantajalle on siis annettu tilaisuus esittää huomautuksensa Thyssenin syyksi moitittujen seikkojen olemassaolosta ja merkityksestä.

143 Tässä oikeudenkäynnissä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta on vaadittu ratkaisemaan, onko päätöksen 98/247 korvaava toimenpide, jolla komissio edellä 24 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa Krupp Thyssen Stainless ja Acciai speciali Terni vastaan komissio annetussa tuomiossa – joka on vahvistettu edellä 27 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa ThyssenKrupp vastaan komissio annetulla tuomiolla – oleviin, 23.7.1997 annettua ilmoitusta koskeviin lausumiin nojautuen määräsi kantajalle 3 168 000 euron suuruisen sakon Thyssenin menettelyistä, laillinen.

144 Siitä huolimatta, että nyt esillä oleva kanne koskee päätöksestä 98/247 muodollisesti erillistä toimenpidettä, on syytä todeta, että yhteisöjen tuomioistuimet ovat jo tutkineet tässä asiassa käsiteltävänä olevan oikeudellisen seikan, joka liittyy siihen, voidaanko 23.7.1997 annettua ilmoitusta pitää pätevänä oikeudellisena perustana sille, että kantajan katsottiin olevan vastuussa Thyssenin menettelyistä ja että sille tästä syystä määrättiin sakko, ja ratkaisseet sen lopullisesti, joten sillä on oikeusvoima.

145 Tämä oikeusvoima estää sen, että tämä oikeudellinen seikka saatettaisiin uudelleen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsiteltäväksi ja että se tutkisi sen.

146 Näin ollen kantajan väite, jonka mukaan sitä vastaan ei tässä asiassa voida vedota minkäänlaiseen oikeusvoimaan, koska edellä 24 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa Krupp Thyssen Stainless ja Acciai speciali Terni vastaan komissio annettu tuomio koski yksinomaan päätöstä 98/247, joka ei ole tämän kanteen kohteena, on selvästikin merkityksetön, ja se on siis hylättävä.

147 Kaikesta edellä lausutusta seuraa, että neljäs kumoamisperuste, jonka mukaan sakon määrääminen 23.7.1997 annetun ilmoituksen nojalla on lainvastaista, on jätettävä tutkimatta, mistä seuraa, että kantajan istunnossa esittämillä lausumilla, joilla se peruuttaa kyseisen ilmoituksen ja joilla oli tarkoitus yksinomaan kuvata kantajan sen ulottuvuudesta esittämiä lausumia, ei ole merkitystä.

4. *”Täsmällisyysperiaatteen” loukkaaminen*

Asianosaisten lausumat

148 Kantaja väittää viidennessä perusteessaan, että päätöksellä loukataan ”täsmällisyysperiaatetta”, koska komissio ei ollut riittävän täsmällisesti määritellyt oikeudellista perustaa seuraamuksen määräämiselle eikä käsitettä ”vastuun ottaminen yksityisellä ilmoituksella”.

149 Se väittää ensinnäkin, että komissio väittää perustaneensa TKS:lle määrätyn sakon ”yhdistettyihin sääntöihin” yhdistämällä ainakin HT 65 artiklan asetuksen N:o 1/2003

23 artiklaan, mikä on epätäsmällistä, sillä tällä perusteella määrätty sakko ei ole oikeuskäytännössä vaaditulla tavalla ”kaikkien niiden ennakoitavissa, joita se koskee”. Komission vastineessaan antamat ristiriitaiset selitykset osoittavat, ettei se edes tiedä, mitä tämän yhdistelmän ”pitäisi muistuttaa”.

150 Oikeudellisten perustojen yhdistelmän epätäsmällisyyden vahvistaa se, ettei sen nojalla ole mahdollista päättää muun muassa sitä, oliko sovellettava kanteennostamisaika yksi kuukausi, kuten EHTY:n perustamissopimuksessa määrätään, vai kaksi kuukautta, kuten EY:n perustamissopimuksessa määrätään. Komission aiheuttamilla menettelyyn liittyneillä epävarmuuksilla loukataan TKS:n puolustautumisoikeuksia.

151 Toiseksi kantaja väittää, että komissio on käsitteellä ”vastuun ottaminen yksityisellä ilmoituksella” (päätöksen 125 ja 127 perustelukappale) luonut oikeudelliseen seuraantoon liittyvän tapauksen, joka on sui generis ja jota sovelletaan ensimmäistä kertaa tässä asiassa ja joka on epätäsmällinen, määrittelemätön ja siis selvästi lainvastainen sekä ulottuvuudeltaan että soveltamisedellytyksiltään.

152 Tämä uusi käsite ei perustu yhteisön primaarioikeuteen eikä johdettuun oikeuteen eikä oikeuskäytäntöön, jolle on luonteenomaista edellä 101 kohdassa mainitussa asiassa komissio vastaan Anic Partecipazioni annetussa tuomiossa tehty päinvastainen ratkaisu. ”Täsmällisyysperiaatetta” on loukattu myös sen vuoksi, että komissio oli 19.1.2005 tekemässään päätöksessä MCAA jo nimenomaisestikin vahvistanut vastakkaisen kannan, eli se oli siinä todennut, ettei itsenäinen yksityinen ilmoitus johda vastuun siirtymiseen. Komissio ei ole väitetiedoksiannossaan lisäksi edes maininnut uutta käsitettä, jota se tulisi vastedes soveltamaan kartellioikeuden loukkaamisista seuraamuksia määrätessään.

153 Kantaja toteaa lopuksi, että koska komissio ei ole selvästi ja lopullisesti ilmoittanut, mitä oikeudellista perustaa se käytti seuraamusta määrätessään, kantaja voi esittää vain

pelkkiä oletuksia tästä perustasta. Tästä toteamuksesta ei voi seurata, ettei tätä perustetta voitaisi ottaa tutkittavaksi, kuten komissio väittää, vaan siitä voi seurata vain päätöksen pätemättömyys.

154 Komissio väittää, että kantajan lausumat, jotka koskevat ”komission aiheuttamaa epävarmuutta”, ovat niin epämääräisiä, että tämä peruste on epätäsmällisenä jätettävä tutkimatta. Toissijaisesti se vaatii, että tämä peruste hylätään perusteettomana.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

Kanneperusteen tutkittavaksi ottaminen

155 Komissio väittää, ettei viidettä kanneperustetta voida ottaa tutkittavaksi sen vuoksi, että se on epätäsmällinen.

156 Tältä osin on huomautettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan mukaan kanteessa on oltava yhteenveto kanteen oikeudellisista perusteista. Tämä on ilmaistava niin selvästi ja tarkasti, että vastaaja voi valmistella puolustuksensa ja että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi antaa kanteen johdosta ratkaisun tietyissä tapauksissa jopa ilman muita tietoja. Kanteessa on näin ollen nimenomaisesti selitettävä, mitä kanteen perustana oleva oikeudellinen peruste sisältää, eikä pelkkä ylimalkainen viittaaminen tähän perusteeseen täytä työjärjestyksessä asetettuja vaatimuksia (asia T-102/92, Viho v. komissio, tuomio 12.1.1995, Kok., s. II-17, 68 kohta ja asia T-352/94, Mo och Domsjö v. komissio, tuomio 14.5.1998, Kok., s. II-1989, 333 kohta).

157 Nyt esillä olevassa asiassa ”täsmällisyysperiaatteen” loukkaamista koskevista kantajan kirjelmistä ilmenee, että se tarkoittaa tällä itse asiassa oikeusvarmuuden periaatetta, jota komissio sen mukaan on loukannut siten, että seuraamuksen oikeudellinen perusta ja vastuun osoittaminen ovat epätäsmällisiä.

158 On syytä todeta, että kantaja on näin menetellessään esittänyt riittävän selviä ja täsmällisiä seikkoja varsinkin, koska ne eivät ole estäneet komissiota vastaamasta esitettyihin lausumiin heti vastinevaiheesta alkaen ja koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen on niiden nojalla mahdollista harjoittaa tuomioistuinvalvontaansa.

159 Peruste on siis otettava tutkittavaksi ja siihen sisältyvä asiakysymys on tutkittava.

Asiakysymys

160 Kantajan kirjelmissään mainitseman vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yhteisön lainsäädännön on oltava selkeää ja sen soveltamisen on oltava niiden ennakoitavissa, joita se koskee. Oikeusvarmuuden periaate edellyttää, että kaikkien toimenpiteiden, joiden tarkoituksena on tuottaa oikeusvaikutuksia, sitovuus johtuu jostain yhteisön oikeussäännöstä, joka on nimenomaisesti ilmaistava toimenpiteen oikeudellisena perustana ja jonka mukaan toimenpiteen oikeudellinen muoto määräytyy (asia C-325/91, Ranska v. komissio, tuomio 16.6.1993, Kok., s. I-3283, Kok. Ep. XIV, s. I-251, 26 kohta). Yhteisöjen tuomioistuin on täsmentänyt myös, että seuraamus, vaikka se ei olisikaan rikosoikeudellinen, voidaan määrätä vain, jos sillä on selvä ja yksiselitteinen oikeudellinen perusta (asia 117/83, Könecke, tuomio 25.9.1984, Kok., s. 3291, 11 kohta).

161 Kantaja väittää päätöksen oikeudellisen perustan epätäsmällisyydestä ensinnäkin, että päätös perustuu ”yhdistettyihin sääntöihin” eli siinä on yhdistetty ainakin HT 65 artikla

asetuksen N:o 1/2003 23 artiklaan, mikä on epätäsmällistä. Se esittää vastineen epätäsmällisyydestä lausumia, joilla ei ole mitään merkitystä, ja toteaa niiden lisäksi, että tällainen yhdistelmä on epätäsmällinen, sillä sakko ei ollut ”kaikkien niiden ennakoitavissa, joita se koskee”, ja että ”oikeudellisten perustojen sekoitus” on puolustautumisoikeuksia loukkaavien menettelyllisten epävarmuuksien alkusyy.

162 Kantajan tämä väite perustuu virheelliseen oletukseen, ja se on hylättävä.

163 Päätöksestä ilmenee selvästi, että sen oikeudellisena perustana, toisin sanoen säännöksinä, joilla komissio valtuutetaan toimimaan kyseisellä alalla, ovat yksinomaan asetuksen N:o 1/2003 7 artiklan 1 kohta ja 23 artiklan 2 kohta eikä HT 65 artikla. Päätöksessä oleva viittaus HT 65 artiklaan koskee sen 1 kohtaa, toisin sanoen yrityksille ja yritysten yhteenliittymille osoitettua aineellista määräystä, jolla kielletään tietyt kilpailunvastaiset menettelyt, ja 5 kohtaa, jossa määrätään mahdollisuudesta määrätä sakkoja, joiden enimmäismäärät eivät saa ylittää kartellisopimuksen kohteena olleilla tavaroilla toteutetun liikevaihdon kaksinkertaista määrää. HT 65 artiklan 5 kohdan sovellettavuuteen tehty viittaus liittyy lex mitior -periaatteesta käytyyn keskusteluun, ja sillä pyritään tässä tapauksessa perustelemaan, miksi juuri tuota määräystä eikä asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan säännöstä sovellettiin sakon määrää laskettaessa (ks. päätöksen 162–168 ja 178 perustelukappale).

164 Tässä edellä tutkittujen ensimmäisen ja toisen kumoamisperusteen sisältö osoittaa, ettei kantajalla ollut todellista epävarmuutta päätöksen oikeudellisesta perustasta.

165 Sen lisäksi, että komissio on päätöksessä nimenomaisesti viitannut asetuksen N:o 1/2003 7 artiklan 1 kohtaan ja 23 artiklan 2 kohtaan, se on vielä sen 70

perustelukappaleessa palauttanut mieliin vakiintuneen oikeuskäytännön, josta ilmenee, että menettelysääntöjä on yleensä sovellettava kaikkiin niihin oikeusriitoihin, jotka ovat vireillä tällaisten menettelysääntöjen tullessa voimaan, kun taas aineellisia oikeussääntöjä on yleensä tulkittava siten, ettei niitä sovelleta ennen niiden voimaantuloa tapahtuneisiin tilanteisiin (edellä 85 kohdassa mainittu asia Meridionale Industria Salumi ym., tuomion 9 kohta). Päätöksen 4 artiklassa mainitaan lisäksi nimenomaisesti, että tämä päätös on täytäntöönpanoperuste ”[EY] 256 artiklan mukaisesti”, ja tämä päätös on annettu tiedoksi kantajalle kirjeellä, jossa on täsmennetty, että tuo tiedoksiantaminen tapahtui ”[EY] 254 artiklan mukaisesti”.

166 Mitään epäilyjä ei näin ollen ollut siitä, että päätökseen kohdistuva kanne, joka nostettiin yli neljä vuotta EHTY:n perustamissopimuksen voimassaolon päättymisen jälkeen, oli nostettava noudattaen EY 230 artiklan ja työjärjestyksen määräyksiä ja että EHTY:n tuomioistuimen perussäännön 23 artiklaa ei missään tapauksessa voitu soveltaa.

167 Lisäksi on syytä todeta, ettei kantaja ole esittänyt mitään selityksiä sen yksittäisen väitteensä tueksi, jonka mukaan oikeudellinen perusta on epätäsmällinen sen vuoksi, että määrätty sakko ei ollut ”kaikkien niiden ennakoitavissa, joita se koskee”, ja että joka tapauksessa se ei väitä asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan olevan lainvastainen nulla poena sine lege -periaatteeseen – joka on välitön seuraus oikeusvarmuuden periaatteesta – nähden eikä vetoa edes päätöksen perustelujen riittämättömyyteen.

168 On syytä muistuttaa, että päätös, jolla komissio toteaa HT 65 artiklan 1 kohdan rikkomisen ja jolla se määrää kantajalle seuraamuksen EHTY:n perustamissopimuksen voimassaolon päättymisen jälkeen, on tehty noudattaen periaatteita, jotka sääntelevät lakien ajallista soveltamista, ja että komissio on perustellusti soveltanut perusmääräyksenä edellä mainittua määräystä ja asetuksen N:o 1/2003 – jossa säädetään nimenomaisesti komission mahdollisuudesta määrätä sakko kilpailunvastaiseen menettelyyn syyllistyneille yrityksille – mukaisia toimivalta- ja menettelysääntöjä.

169 Kantajan lausumasta, jolla se yrittää kyseenalaistaa päätöksen oikeudellisen perustan viittaamalla ”oikeudellisten perustojen sekoitukseen, jota ei ole sallittu oikeuskäytännössä eikä -tieteessä”, on riittävää muistuttaa, että edellä on todettu, että käytetty oikeudellinen perusta antoi komissiolle päätöksen tekoajankohtana toimivallan todeta HT 65 artiklan 1 kohdan rikkominen ja määrätä siitä seuraamus.

170 Toiseksi väitteestä, joka koskee sitä, että vastuun osoittaminen on epätäsmällistä, on riittävää todeta, että kantajan vastuu Thyssenin menettelystä perustuu nimenomaisesti ja yksinomaisesti 23.7.1997 annettuun ilmoitukseen, kuten päätöksen 112–117, 125, 127, 128 ja 149 perustelukappaleesta erittäin selvästi ilmenee. Kantajan kirjelmiä tutkittaessa ilmenee lisäksi, ettei tältä osin ole mitään epävarmuutta.

171 Itse asiassa on selvää, että kantajan viidennen kumoamisperusteensa tueksi kehittelemillä lausumilla pyritään uudelleen osoittamaan tämän perustan lainvastaisuus ja ettei niitä voida ottaa tutkittaviksi, koska yhteisöjen tuomioistuimet ovat jo lainvoimaisesti ratkaisseet tämän oikeudellisen kysymyksen toteamalla, että kyseinen perusta on pätevä, joten sillä on oikeusvoima (ks. edellä 139–147 kohta).

172 Kaikesta edellä lausutusta seuraa, että ”täsmällisyysperiaatteen” loukkaamiseen perustuva kanneperuste on hylättävä.

5. *Ne bis in idem -periaatteen loukkaaminen*

Asianosaisten lausumat

173 Kantaja väittää kuudennessa kanneperusteessaan, että käsitteellä ”vastuun siirtyminen yksityisellä ilmoituksella” rikotaan ne bis in idem -periaatetta, jota on noudatettava myös ”uudessa sakotusmenettelyssä”.

174 Nyt esillä olevalle asialle on kantajan mukaan ominaista kaksi lainvastaista seuraamusta. TKS:n tekemästä rikkomuksesta oli jo määrätty lainvoiman saanut seuraamus, ja komissio oli tämän lisäksi katsonut sen olevan vastuussa Thyssenin tekemästä rikkomuksesta, joten sille oli määrätty seuraamus toiseen kertaan samasta toimenpiteestä.

175 Kantaja toteaa, että yhteisöjen tuomioistuin on edellä 27 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa ThyssenKrupp vastaan komissio todennut, että vastuun siirtyminen oli aineellisesti mahdotonta ja että sille oli siis määrätty sakko toiseen kertaan siitä huolimatta, että se oli saanut lopullisen res judicata -vaikutuksen. Yhteisöjen tuomioistuimen tämä päätelmä tekee merkityksettömäksi sen, että päätöksen 98/247 kumottu osa vastaa sitä osaa sakosta, joka teoriassa oli määrätty kantajalle Thyssenin syyksi luetusta rikkomisesta.

176 Komissio on lisäksi siirtänyt kantajalle kolmannelle kuuluvan vastuun soveltamalla uutta käsitettään ”vastuun ottaminen yksityisellä ilmoituksella”. Komissio on itsekin korostanut sitä, ettei vastuu aluksi kuulunut TKS:lle ja ettei kyse ollut myöskään oikeudellisen seuraannon yhteydessä siirtyneestä vastuusta. Kantaja katsoo, että jos näin on, on pakko todeta, että komissio on määrännyt sille uuden ja toisen sakon sen sijaan, että se olisi vain korjannut menettelyvirheen. Seuraamuksen määrääminen Thyssenin tekemästä rikkomuksesta olisi laillista vain, jos TKS:lle ei jo olisi määrätty

seuraamusta sen tekemästä rikkomisesta. Koska TKS:lle vuonna 1998 määrätty seuraamus on saanut lainvoiman, oikeus seuraamusten määräämiseen oli lakannut kaikkien riidanalaisten tosiseikkojen osalta.

177 Komissio vaatii, että tämä peruste hylätään.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

178 On syytä muistuttaa, että ne bis in idem -periaate, joka on yksi yhteisön oikeuden perusperiaatteista ja joka lisäksi vahvistetaan Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetun Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimuksen seitsemännen lisäpöytäkirjan 4 artiklan 1 kappaleessa, estää kilpailuasioissa sen, että yritys tuomittaisiin uudelleen sellaisesta kilpailua rajoittavasta käyttäytymisestä tai että sitä vastaan ryhdyttäisiin uudelleen toimenpiteisiin sellaisen kilpailua rajoittavan käyttäytymisen johdosta, josta sille jo on määrätty seuraamus tai jonka osalta on todettu, että se ei ole vastuussa siitä, sellaisella aiemmalla ratkaisulla, johon ei enää voida hakea muutosta (edellä 113 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Limburgse Vinyl Maatschappij ym. v. komissio, tuomion 59 kohta).

179 Ne bis in idem -periaatteen noudattaminen edellyttää seuraavan kolmen edellytyksen täyttymistä: tosiseikkojen, sääntöjen rikkojan ja suojellun oikeudellisen intressin on oltava samat (yhdistetyt asiat C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P, Aalborg Portland ym. v. komissio, tuomio 7.1.2004, Kok., s. I-123, 338 kohta).

180 Kantaja väittää olevansa kahden lainvastaisen seuraamuksen kohteena. Se väittää, että sille on jo päätöksellä 98/247 määrätty lainvoimainen seuraamus sen tekemästä rikkomuksesta ja että komissio on määrännyt sille seuraamuksen toiseen kertaan ”samasta toimenpiteestä”, kun se on päätöksessä katsonut sen olevan vastuussa Thyssenin rikkomuksesta.

181 Tämän väitteensä tueksi kantaja vetoaa uudelleen siihen, että on lainvastaista katsoa kantajan olevan 23.7.1997 annetun ilmoituksen nojalla vastuussa Thyssen rikkomuksesta, ja se muistuttaa yhtäältä lausumistaan, joiden mukaan yhteisöjen tuomioistuin on edellä 27 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa ThyssenKrupp vastaan komissio annetun tuomion 88 kohdassa katsonut, ettei TKS ollut aineellisesti vastuussa Thyssenin kilpailusääntöjen vastaisesta menettelystä, ja toteaa toisaalta, että komissio on päätöksessä siirtänyt sille kolmannelle kuuluvan vastuun.

182 Tästä lainvastaisuudesta kantaja päättelee, että päätöksessä määrätyllä sakolla ei voi olla muuta tarkoitusta kuin määrätä sille toiseen kertaan seuraamus sen tekemästä rikkomuksesta, mikä on ne bis in idem -periaatteen vastaista.

183 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että nämä lausumat perustuvat väärään lähtökohtaan.

184 Kuten jo on todettu, yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että kun 23.7.1997 annettu ilmoitus otettiin huomioon, komissiolla oli poikkeuksellisesti oikeus siirtää TKS:lle vastuu Thyssenin kilpailusääntöjen vastaisesta menettelystä.

185 Todettuaan, että asiassa oli tapahtunut menettelyvirhe, joka liittyi kantajan puolustautumisoikeuksien loukkaamiseen, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on edellä 24 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa Krupp Thyssen Stainless ja Acciai speciali Terni vastaan komissio antamassaan tuomiossa kumonnut päätöksen 98/247 1 artiklan siltä osin kuin TKS:n katsottiin olevan vastuussa siitä HT 65 artiklan rikkomisesta, johon Thyssen oli syyllistynyt, alentanut TKS:n sakon määrää sille Thyssenin rikkomuksen perusteella määrätyllä määrällä ja vahvistanut TKS:lle sen omasta kilpailunvastaisesta menettelystä lopulta määrättävän sakon 4 032 000 euroksi.

186 Yhteisöjen tuomioistuin on edellä 27 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa ThyssenKrupp vastaan komissio antamallaan tuomiolla pysyttänyt tuon tuomion, ja on muistutettava, että kantajan tuon tuomion 88 kohdasta esittämä tulkinta on jo hylätty.

187 EY 233 artiklan mukaan komission tehtäviin kuului korjata yhteisöjen tuomioistuinten toteama lainvastaisuus, ja näin se tekikin päätöksen tekemiseen päätyneessä menettelyssä. Viimeksi mainitun ainoana tavoitteena on menettelyvirheen korjaamisen jälkeen ollut siirtää 23.7.1997 annetun ilmoituksen nojalla kantajalle vastuu siitä HT 65 artiklan rikkomisesta, johon Thyssen oli syyllistynyt, ja näin ollen määrätä sille 3 168 000 euron suuruinen sakko.

188 Päätöksellä ei siis missään tapauksessa määrätä toiseen kertaan seuraamusta siitä kilpailusääntöjen vastaisesta menettelystä, josta TKS:ää jo oli päätöksellä 98/247 lainvoimaisesti rangaistu. Lisäksi – ja kuten komissio perustellusti korostaa – vastuun ottaminen 23.7.1997 annetulla ilmoituksella ei tee TKS:n ja Thyssenin kahdesta rikkomuksesta yhtä ainoaa rikkomusta.

189 Päätöksellä, joka koskee uudelleen ja yksinomaan Thyssenin kilpailunvastaisia menettelyjä, ei loukata myöskään ne bis in idem -periaatetta.

190 On syytä muistuttaa, että ne bis in idem -periaate ei sellaisenaan estä ryhtymästä uudelleen toimenpiteisiin tämän saman kilpailunvastaisen menettelyn takia, kun ensimmäinen päätös on kumottu muotoa koskevilla perusteilla ilman, että tehdyksi väitettyihin tekoihin olisi aineellisesti otettu kantaa, sillä kumoamispäätös ei tällöin merkitse ”vapauttamista” rikosasioissa tälle termille annetussa merkityksessä. Tällaisessa tapauksessa uudessa päätöksessä määrättyjä seuraamuksia ei ole katsottava lisäseuraamuksiksi kumotussa päätöksessä määrätyille seuraamuksille, vaan niillä korvataan kumotussa päätöksessä määrätyt seuraamukset (edellä 113 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Limburgse Vinyl Maatschappij ym. v. komissio, tuomion 62 kohta).

191 Tätä oikeuskäytännössä esitettyä ratkaisua voidaan kokonaisuudessaan soveltaa nyt esillä olevassa asiassa, koska seuraamuksella, joka kantajalle päätöksessä määrättiin sillä perusteella, että se oli vastuussa Thyssenin rikkomuksesta, korvattiin päätöksessä 98/247 samalla perusteella määrätty seuraamus, joten ne bis in idem -periaatteen loukkaaminen on mahdotonta.

192 Kaikesta edellä lausutusta seuraa, että ne bis in idem -periaatteen loukkaamista koskeva peruste on hylättävä.

6. *Vanhentuminen*

Asianosaisten lausumat

193 Kantaja väittää seitsemännessä perusteessaan, että vanhentumisajoista Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimukseen liittyvissä menettelyissä ja niiden nojalla määrättyjen seuraamusten täytäntöönpanossa 6.4.1978 tehdyn komission päätöksen N:o 715/78/EHTY (EYVL L 94, s. 22) 1 artiklan 1 kohdan mukaan Thyssenin rikkomukseen sovelletaan viiden vuoden pituista vanhentumisaikaa, joka päättyi vuonna 1999 tai viimeistään vuonna 2003, jos ajankohta, jona muut kartellin osapuolet lopettivat rikkomisen, otetaan huomioon.

194 Vanhentuminen ei ollut keskeytynyt päätöksen N:o 715/78 2 artiklassa tarkoitetuin tavoin eikä pysähtynyt, koska Thyssen ei ollut ollut asianosaisena menettelyssä, joka oli päätynyt tuomion antamiseen edellä 24 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa Krupp Thyssen Stainless ja Acciai speciali Terni vastaan komissio. Lopputulos olisi sama myös asetuksen N:o 1/2003 25 artiklan tai vanhentumisajoista liikennettä ja kilpailua koskeviin Euroopan talousyhteisön sääntöihin liittyvissä menettelyissä ja niiden nojalla määrättyjen seuraamusten täytäntöönpanossa 26.11.1974 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2988/74 (EYVL L 319, s. 1) vanhentumista koskevien säännösten nojalla.

195 Komission näkökannan vastaisesti vanhentuminen ei tässä tapauksessa riipu TKS:n tekemästä rikkomuksesta, kun muistetaan, että päätöksessä määrätty sakko oli seuraamus alun perin Thyssenin tekemästä rikkomuksesta. Kantaja väittää asiassa C-297/98 P, SCA Holding vastaan komissio, 16.11.2000 annettuun tuomioon (Kok., s. I-10101) viittaamalla, että koska sitä moitittiin Thyssenin tekemästä rikkomuksesta, sille voidaan määrätä seuraamus vain siltä osin kuin se voitiin määrätä sen oikeudelliselle edeltäjälle eli Thyssenille. Koska rikkominen on Thyssenin osalta vanhentunut, se on vanhentunut myös kantajan osalta, jonka oletettiin ”tulleen Thyssenin sijaan sakkoon mahdollisesti päätyvässä menettelyssä”.

196 Vastatessaan komission lausumiin, joiden mukaan kyse ei ole ”seuraantoon liittyvästä ongelmasta” siitä syystä, että Thyssen on vielä olemassa ja että sen toimivalta määrätä seuraamuksia rikkomisista perustuu yksinomaan ja välittömästi vastuun ottamista koskevaan ilmoitukseen, kantaja väittää, että oikeudellisen seuraannon käsitteen edellytyksenä ei ole se, että oikeudellista edeltäjää ei enää ole olemassa ja että seuraanto on tapahtunut, sillä oikeudellinen toimivalta on muuttunut silloinkin, kun oikeudellinen edeltäjä on vielä olemassa. Sillä, että tätä 23.7.1997 annetulla ilmoituksella tapahtunutta vastuun siirtymistä luonnehdittaisiin ”oikeudelliseksi seuraannoksi” tai komission ”rangaistusvallan” käyttämiseksi, ei ole merkitystä, koska kyseessä on aina vastuu rikkomisesta, johon kantaja ei ole millään tavoin osallistunut.

197 Kantaja korostaa, että komissio vastustaa vanhentumista myös ”oikeutetulla edullaan todeta rikkomus” TKS:ään kohdistuvassa päätöksessä, ja toteaa, ettei vanhentumisaikoja sovelleta ”toteaviin päätöksiin”. Kantaja ei voi hyväksyä näitä lausumia, sillä se ei ymmärrä, mihin komissio voisi perustaa tällaisen asetuksen N:o 1/2003 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun ”oikeutetun edun”, eikä tässä ole kyse toteavasta päätöksestä, vaan nimenomaan sakon määräävästä päätöksestä. Edes ”oikeutettu etu todeta rikkomus” ei voisi muuttaa sitä tosiasiaa, että rikkominen on vanhentunut. Joka tapauksessa ”toteavalla päätöksellä”, johon ei sovelleta vanhentumissääntöjä, loukataan TKS:n puolustautumisoikeuksia, sillä tätä oikeutettua etua ei mainita väitetiedoksiannossa.

198 Komissio vaatii, että seitsemäs peruste hylätään.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

199 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, ettei tätä perustetta voida hyväksyä, sillä sen perustana oleva lähtökohta, toisin sanoen se, että kantajalle ensin päätöksellä 98/247 ja sitten päätöksellä määrätty sakko koskee ”rikkomista, johon kantaja ei ole millään tavoin osallistunut”, on väärä.

200 On syytä muistuttaa, että TKS suostui 23.7.1997 annetulla, komissiolle osoitetulla ilmoituksellaan ottamaan vastuun Thyssenin syyksi luetuista tosiseikoista ajanjaksolta, joka alkoi kulua vuodesta 1993, vaikka Thyssenin kyseisten tuotteiden alalla harjoittamat toiminnot siirrettiin sille vasta 1.1.1995 lähtien.

201 Päätös 98/247, jolla TKS:n katsottiin olevan vastuussa Thyssenin kilpailunvastaisista menettelyistä ja jolla sille tämän vuoksi määrättiin sakko, perustuu nimenomaisesti ja yksinomaisesti 23.7.1997 annettuun ilmoitukseen.

202 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on edellä 24 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa Krupp Thyssen Stainless ja Acciai speciali Terni vastaan komissio antamassaan tuomiossa katsonut, että komissiolla oli poikkeuksellisesti oikeus 23.7.1997 annettu ilmoitus huomioon ottaen katsoa TKS:n olevan vastuussa Thyssenin kilpailusääntöjen vastaisesta menettelystä, sillä tällainen ilmoitus, joka vastaa erityisesti juuri yrityskeskittymiin liittyviä taloudellisia näkökohtia, merkitsee, että oikeushenkilön, jonka vastuulle toisen oikeushenkilön toiminta on siirtynyt sen jälkeen, kun toiminnan yhteydessä on rikottu kilpailusääntöjä, on vastattava tästä rikkomisesta, vaikka vastuun pääsääntöisesti pitäisi kuulua sille luonnolliselle henkilölle tai oikeushenkilölle, joka johti kyseistä yritystä silloin, kun kilpailusääntöjä rikottiin (tuomion 62 kohta).

203 On siis selvää, että oikeudelliselta kannalta katsoen TKS on itse tehnyt kyseisen rikkomuksen (ks. analogisesti asia C-294/98 P, Metsä-Serla ym. v. komissio, tuomio 16.11.2000, Kok., s. I-10065, 28 kohta).

204 Juuri tämä selittää sen, miksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on edellä 24 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa Krupp Thyssen Stainless ja Acciai speciali Terni vastaan komissio antamassaan tuomiossa tuominnut komission kantajan puolustautumisoikeuksien loukkaamisesta.

205 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi ensin, ettei 23.7.1997 annettua ilmoitusta voitu tulkita siten, että se tarkoittaisi myös sitä, että TKS olisi luopunut oikeudestaan tulla kuulluksi niistä tosiseikoista, joista Thysseniä moitittiin, minkä jälkeen se katsoi, että kantajalle tiedoksi annetussa väitetiedoksiannossa sen ei katsottu olevan vastuussa Thyssenin väitetyistä toimista, joista TKS suostui vastedes ottamaan vastuun mahdollista sakkoa määrättäessä, ja ettei TKS:lle ollut annettu tilaisuutta esittää huomautuksiaan niiden seikkojen olemassaolosta ja merkityksestä, joista Thysseniä on moitittu. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätteli tästä, ettei kantaja ollut voinut käyttää puolustautumisoikeuksiaan.

206 Tässä suhteessa on muistutettava, että komission tehtäviin kuuluu tarkastuksissa ja tietojensaantipyynnöillä saatujen tietojen perusteella ratkaista kysymys siitä, kenen syyksi todetut rikkomiset on pantava, ja että väitetiedoksianto, joka on menettelymääräysten noudattamisen olennainen tae, on sen yhteisön oikeuden perustavanlaatuisen periaatteen ilmaus, joka edellyttää, että puolustautumisoikeuksia kunnioitetaan kaikissa menettelyissä (yhdistetyt asiat C-395/96 P ja C-396/96 P, Compagnie maritime belge transports ym. v. komissio, tuomio 16.3.2000, Kok., s. I-1365, 142 ja 143 kohta). Väitetiedoksiannossa, joka on kontradiktorisen hallinnollisen menettelyn vireille paneva, menettelyyn liittyvä toimi, komissio esittää väitteet ja tiedoksiannon adressaattina olevan yrityksen syyksi luettavat tosiseikat. Kun otetaan huomioon väitetiedoksiannon merkitys, siinä on yksiselitteisesti täsmennettävä se oikeushenkilö, jolle sakot mahdollisesti määrätään, ja se on osoitettava tälle oikeushenkilölle (asia C-176/99 P, ARBED v. komissio, tuomio 2.10.2003, Kok., s. I-10687, 21 kohta ja edellä 27 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat ThyssenKrupp v. komissio, tuomion 92 kohta).

207 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin siis katsoi, että TKS:n ja yksin sen oli vastattava sen syyksi 23.7.1997 annetun ilmoituksen vuoksi oikeudellisesti luettavasta rikkomisesta.

208 Näin ollen nyt esillä olevassa asiassa esitettävä vanhentumiskysymys ei koske sitä, voitiinko päätöksessä TKS:lle määrätty seuraamus määrätä sen väitetylle ”oikeudelliselle edeltäjälle”, vaan sitä, oliko komissiolla vielä 20.12.2006 oikeus määrätä TKS:lle sakko 1.1.1995 tai 21.1.1998 päättyneestä rikkomisesta – sen mukaan, otettiinko huomioon se ajankohta, jona TKS hankki Thyssenin ruostumattomasta teräksestä valmistettujen levytuotteiden alan toiminnot, vai ajankohta, jona jatketun rikkomisen katsottiin päätöksen 98/247 1 artiklassa lakanneen.

209 Huomioon otettavista vanhentumissäännöistä on syytä todeta, että koska komissio on päätöksessä soveltanut asetukseen N:o 1/2003 perustuvia toimivalta- ja menettelysääntöjä, asetuksen N:o 2988/74 soveltaminen tässä asiassa on asetuksen N:o 1/2003 37 artiklan perusteella mahdotonta. Asetus N:o 1/2003 ja päätös N:o 715/78 puolestaan sisältävät aineellisesti samat säännökset.

210 Edellä mainituissa säädöksissä säädetään, että

– komission valtuuksiin määrätä sakkoja kilpailuoikeudellisten säännösten rikkomisista sovelletaan lähtökohtaisesti viiden vuoden vanhentumisaikaa, joka alkaa kulua päivästä, jona rikkominen tapahtui, tai päivästä, jona rikkominen lakkasi, jos kyse on jatketusta tai uusitusta rikkomisesta (asetuksen N:o 1/2003 25 artiklan 1 ja 2 kohta ja päätöksen N:o 715/78 1 artiklan 1 ja 2 kohta)

– kaikki komission suorittamat toimet rikkomisen tutkinnan tai rikkomista koskevan menettelyn aloittamiseksi keskeyttävät vanhentumisajan, ja vanhentumisaika keskeytyy päivänä, jona toimi annetaan tiedoksi vähintään yhdelle rikkomiseen osalliselle yritykselle, ja se keskeytyy suhteessa kaikkiin rikkomiseen osallisiin yrityksiin (asetuksen N:o 1/2003 25 artiklan 3 ja 4 kohta ja päätöksen N:o 715/78 2 artiklan 1 ja 2 kohta)

– vanhentumisaika alkaa kulua uudelleen jokaisesta keskeytymisestä, mutta se päättyy kuitenkin viimeistään sinä päivänä, jona kahden vanhentumisajan pituutta vastaava määräaika on kulunut komission määräämättä sakkoa tai uhkasakkoa; tämä määräaika pitenee ajalla, joksi vanhentumisajan kuluminen pysähtyy (asetuksen N:o 1/2003 25 artiklan 5 kohta ja päätöksen N:o 715/78 2 artiklan 3 kohta)

– seuraamusten määräämiseen sovellettavan vanhentumisajan kuluminen pysähtyy ajaksi, jonka komission päätöstä koskeva oikeudenkäynti on vireillä yhteisöjen tuomioistuimissa (asetuksen N:o 1/2003 25 artiklan 6 kohta ja päätöksen N:o 715/78 3 artikla)

211 Nyt esillä olevassa asiassa on syytä muistuttaa, että 23.7.1997 annetun ilmoituksen, joka annettiin reilut kaksi vuotta sen jälkeen, kun TKS 1.1.1995 hankki Thyssenin ruostumattomasta teräksestä valmistettujen levytuotteiden alan toiminnot, jälkeen komissio teki päätöksen 98/247, jossa TKS:lle 21.1.1998, eli viiden vuoden vanhentumisajan vielä kuluessa, määrättiin ensimmäistä kertaa seuraamus.

212 Kantaja nosti 11.3.1998 kanteen päätöksestä 98/247, ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin antoi 13.12.2001 tuomion edellä 24 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa Krupp Thyssen Stainless ja Acciai speciali Terni vastaan komissio. Kantaja valitti tuomiosta 28.2.2002, ja yhteisöjen tuomioistuin hylkäsi valituksen edellä 27 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa ThyssenKrupp v. komissio 14.7.2005 antamallaan tuomiolla.

213 On syytä todeta, että sen jälkeen kun vanhentumisaika oli lakannut kulumasta koko sen ajanjakson ajaksi, jonka päätöstä 98/247 vastaan vireille pantu oikeudenkäynti oli vireillä, se alkoi uudelleen kulua 14.7.2005 ja kului 5.4.2006 asti, jolloin päätöksen tekemiseen johtaneessa menettelyssä TKS:lle osoitettu väitetiedoksianto keskeytti 20.12.2006 uudelleen sen kulumisen.

214 Edellä esitetyistä lausumista seuraa, että päätös tehtiin edellä 209 kohdassa mainittuja vanhentumissääntöjä noudattaen sekä silloin, kun vanhentumisajan katsotaan alkaneen 1.1.1995, että silloin, kun sen katsotaan alkaneen 21.1.1998, ja että seuraamusten vanhentumista koskeva kumoamisperuste on näin ollen hylättävä.

7. *Puolustautumisoikeuksien loukkaaminen*

215 Kantaja väittää puolustautumisoikeuksia loukatun, ja tämä peruste jakautuu kahteen osaan, joista ensimmäisessä se väittää, että väitetiedoksianto on lainvastainen (yhdeksäs kumoamisperuste) ja toisessa, että asiakirjoihin tutustumista koskevaa oikeutta on loukattu (kahdeksas kumoamisperuste).

Asianosaisten lausumat

216 Kantaja väittää ensinnäkin, että vasta päätöksessä komissio vetoaa ensimmäistä kertaa siihen, ettei vastuun siirtyminen johtunut seuraannosta vaan yksinomaan 23.7.1997 annetusta ilmoituksesta ja että rikkomisen vanhentumisen osalta sillä on ”oikeutettu intressi rikkomisen toteamiseen”, mitä ei ole mainittu väitetiedoksiannossa eikä sitä edeltävässä menettelyssä.

217 Se väittää myös, että komissio osoitti sille asianmukaisen väitetiedoksiannon sijasta eri asiakirjojen muodostaman ”tilkkutäkin”, joka käsitti vuonna 1997 annetun väitetiedoksiannon ja erilaisia luetteloita, joita oli täydennetty hajanaisin oikeudellisin maininnoin, joista oli mahdotonta selvittää niitä tosiseikkoihin ja oikeudellisiin seikkoihin liittyviä väitteitä, jotka komissio aikoi pysyttää, ja niitä, joiden osalta se oli muuttanut arviointiaan sen jälkeen, kun yhteisöjen tuomioistuin ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin olivat moittineet vanhaa päätöstä ja vuonna 1997 annettua väitetiedoksiantoa ja osittain kumonneet ne.

218 Kantajan mukaan komission käyttämä viittaustekniikka ja sen keskeisten kohtien oikeudellisen tarkastelun erityinen epämääräisyys eivät muodollisesti riittäneet mahdollistamaan säännönmukaista kontradiktorista menettelyä, eikä niillä näin ollen voitu asianmukaisesti valmistella päätöksen tekemistä.

219 Toiseksi kantaja väittää, että komissio on loukannut sen oikeutta saada tietoja asiakirjoista, koska se ei sallinut, että kantaja olisi tämän toimielimen toimitiloissa 24.4.2006 asiakirjoihin tutustuessaan tutustunut kaikkiin niihin asiakirjoihin, joita se olisi voinut käyttää puolustuksessaan, siitä syystä, että tietyt asiakirjat muka sisälsivät liikesalaisuuksia.

220 Se väittää, että tämä asiakirjoihin tutustumisen epääminen on perusteetonta jo senkin vuoksi, että kaikissa tapauksissa kyse oli yli kymmenen vuoden ikäisistä asiakirjoista, jotka olivat oikeutta tutustua komission asiakirja-aineistoon koskevista säännöistä [EY] 81 ja [EY] 82 artiklan, ETA-sopimuksen 53, 54 ja 57 artiklan ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 139/2004 soveltamistapauksissa koskevan komission tiedonannon (EUVL 2005, C 325, s. 7) 23 kohdan mukaan siis menettäneet luottamuksellisuutensa, ja että komissio ei missään vaiheessa ollut tarkentanut sitä, millaisia liikesalaisuuksia ne saattoivat sisältää. Komissio oli yleisemmällä tasolla sivuuttanut myös sen, että sen olisi ”uudelleentekomenettelyssä” luonnollisesti pitänyt antaa kantajan tutustua niihin vastauksiin, joita väitetiedoksiannon kohteena olleet muut yritykset olivat antaneet.

221 Ensimmäiseen väitetiedoksiantoon annettavalle vastaukselle asetetun määräajan päätyttyä 17.5.2006 komissio oli 8.8.2006 päivätyllä kirjeellä antanut kantajan tutustua muutamiin alun perin siltä kiellettyihin asiakirjoihin. TKS:n puolustautumisoikeuksien loukkaamista ei kuitenkaan korjattu tällä toimella, koska se ei koskenut kaikkia niitä asiakirjoja, joista olisi saattanut olla hyötyä puolustukselle, eikä TKS ollut kyennyt käyttämään näitä asiakirjoja väitetiedoksiantoon vastatessaan, joten tässäkin suhteessa sen puolustautumisoikeuksia oli loukattu. Kantaja väittää, ettei sen ollut ollut mahdollista esittää mielipidettään 8.8.2006 tiedoksi annetuista asiakirjoista, koska kuulemistilaisuuteen valmistautumista varten varattu määräaika oli sattunut samaan aikaan.

222 Komission väite, jonka mukaan ne asiakirjat, joita kantajalle ei voitu antaa, eivät olisi olleet merkityksellisiä, sillä kantaja ei ollut kiistänyt tosiseikkoja, ei voi vakuuttaa, koska puolustautumisoikeuksia loukataan vain silloin, kun yritys aikoo puolustautuakseen kiistää tosiseikkoja. Näissä asiakirjoissa olisi voinut olla sakon määrän laskennan kannalta merkityksellisiä lieventäviä olosuhteita koskeneita tietoja tai tietoja, jotka koskivat mahdollisuutta määrätä seuraamuksia rikkomisesta vanhentumisen kannalta katsoen. Komission väite siitä, että kantajan olisi pitänyt antaa enemmän yksityiskohtia niistä asiakirjoista, joihin se ei ollut kyennyt tutustumaan, perustellakseen riittävästi näitä asiakirjoja koskevaa tutustumispyyntöä, on ristiriitainen, koska kantaja ei voinut tuntea näitä asiakirjoja.

223 Komissio kiistää, että tässä asiassa olisi millään tavoin loukattu puolustautumisoikeuksia.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

224 Aluksi on muistutettava, että yhtäältä väitetiedoksiannolla ja toisaalta asiakirja-aineistoon tutustumista koskevalla oikeudella mahdollistetaan se, että tutkimuksen kohteena olevat yritykset voivat tutustua komission käytettävissä oleviin todisteisiin, ja

se, että puolustautumisoikeuksia voidaan käyttää täysin tehokkaasti (asia C-328/05 P, SGL Carbon v. komissio, tuomio 10.5.2007, Kok., s. I-3921, 55 kohta).

5.4.2006 päivätyn väitetiedoksiannon sisältö

225 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan väitetiedoksiannossa on oltava väitteistä riittävän selvästi muotoiltu – vaikka vain tiivistelmän muodossa esitetty – selvitys, jotta ne, joita asia koskee, voisivat tosiasiallisesti saada tiedon, mihin toimintaan komissio väittää niiden syyllistyneen (edellä 156 kohdassa mainittu asia Mo Och Domsjö v. komissio, tuomion 63 kohta). Puolustautumisoikeuksien kunnioittaminen kaikissa menettelyissä, jotka voivat johtaa nyt kyseessä olevan kaltaisiin seuraamuksiin, edellyttää sitä, että asianomaisille yrityksille ja yritysten yhteenliittymille varataan jo hallinnollisen menettelyn aikana tilaisuus tehokkaasti esittää huomautuksensa komission esittämien tosiseikkojen, väitteiden ja olosuhteiden todenmukaisuudesta ja merkityksellisyydestä (yhdistetyt asiat T-25/95, T-26/95, T-30/95–T-32/95, T-34/95–T-39/95, T-42/95–T-46/95, T-48/95, T-50/95–T-65/95, T-68/95–T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 ja T-104/95, Cimenteries CBR ym. v. komissio, tuomio 15.3.2000, Kok., s. II-491, 553 kohta). Tätä vaatimusta noudatetaan, jos päätöksessä ei aseteta asianomaisten henkilöiden vastuulle väitetiedoksiannossa tarkoitetuista rikkomisista poikkeavia rikkomisia ja jos siinä esitetään ainoastaan sellaisia tosiseikkoja, joista asianomaiset henkilöt ovat voineet esittää selvityksiä (asia 41/69, ACF Chemiefarma v. komissio, tuomio 15.7.1970, Kok., s. 661, Kok. Ep. I, s. 455, 94 kohta). Tästä seuraa, että komissio voi päätöksissään ottaa huomioon ainoastaan ne väitteet, joista viimeksi mainitulla on ollut tilaisuus lausua (yhdistetyt asiat T-39/92 ja T-40/92, CB ja Europay v. komissio, tuomio 23.2.1994, Kok., s. II-49, 47 kohta).

226 Kantaja väittää, että 5.4.2006 päivätty väitetiedoksianto ei kahdesta syystä ole edellä mainittujen vaatimusten mukainen.

227 Se väittää ensiksi, että komissio osoitti sille asianmukaisen väitetiedoksiannon sijasta ”eri asiakirjojen muodostaman tilkkutäkin”, joka käsitti vuonna 1997 annetun väitetiedoksiannon ja erilaisia luetteloita, joita oli täydennetty hajanaisin oikeudellisin maininnoin, ”joista oli mahdotonta selvittää niitä tosiseikkoihin ja oikeudellisiin

seikkoihin liittyviä väitteitä, jotka komissio aikoi pysyttää, ja niitä, joiden osalta se oli muuttanut arviointiaan sen jälkeen, kun yhteisöjen tuomioistuin ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin olivat moittineet vanhaa päätöstä ja vuonna 1997 annettua väitetiedoksiantoa ja osittain kumonneet ne".

228 On kiistatonta, että komissio osoitti 5.4.2006 kantajalle väitetiedoksiannon, johon oli liitetty 23.4.1997 päivätty väitetiedoksianto liitteineen samoin kuin täydellinen luettelo vanhan menettelyn ja "uudelleentekomenettelyn" asiakirjoista, mitä ei voida pitää "eri asiakirjojen muodostamana tilkkutäkkinä".

229 Sen lisäksi, ettei kantaja ole osoittanut yhtään sellaista yhteisön lainsäädännön säännöstä, jolla komission edellä mainittu menettely kiellettäisiin, kyseinen menettely selittyy asiaan liittyvillä erityisillä olosuhteilla.

230 Todettuaan, että asiassa oli tapahtunut menettelyvirhe, joka liittyi kantajan puolustautumisoikeuksien loukkaamiseen, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi edellä 24 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa Krupp Thyssen Stainless ja Acciai speciali Terni vastaan komissio antamassaan tuomiossa päätöksen 98/247 1 artiklan siltä osin kuin TKS:n katsottiin olevan vastuussa siitä HT 65 artiklan rikkomisesta, johon Thyssen oli syyllistynyt, alensi TKS:n sakon määrää sille Thyssenin rikkomuksen perusteella määrätyllä määrällä ja vahvisti TKS:lle sen omasta kilpailunvastaisesta menettelystä lopulta määrättävän sakon 4 032 000 euroksi.

231 Edellä 24 kohdassa mainitussa asiassa Krupp Thyssen Stainless ja Acciai speciali Terni vastaan komissio annetusta tuomiosta, joka on vahvistettu edellä 27 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa ThyssenKrupp vastaan komissio annetulla tuomiolla, seuraava ainoa EY 233 artiklan nojalla komissioon kohdistuva velvollisuus oli se, että sen olisi siinä toimenpiteessä, jolla se korvaisi kumotun toimenpiteen, poistettava tosiasiallisesti todettu lainvastaisuus (ks. vastaavasti edellä 113 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Limburgse Vinyl Maatschappij ym. v. komissio, tuomion 48 kohta).

232 Sen oikeuskäytännön mukaisesti, jonka mukaan kumotun toimenpiteen korvaamiseen tähtäävä menettely voidaan lähtökohtaisesti aloittaa uudelleen juuri siitä vaiheesta, jossa lainvastaisuus tapahtui (edellä 113 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Limburgse Vinyl Maatschappij ym. v. komissio, tuomion 73 kohta), komissio siirtyi hetkeen, jona TKS 23.7.1997 otti vastuun Thyssenin kilpailusääntöjen vastaisesta menettelystä, ja aloitti menettelyn uudelleen tästä ajankohdasta.

233 Pannessaan täytäntöön edellä 24 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa Krupp Thyssen Stainless ja Acciai speciali Terni vastaan komissio annettua tuomiota, joka on vahvistettu edellä 27 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa ThyssenKrupp vastaan komissio annetulla tuomiolla, komissio osoitti 5.4.2006 kantajalle uuden väitetiedoksiannon, jossa otettiin kantaa Thyssenin kilpailunvastaiseen menettelyyn. Kun otetaan huomioon, että kyseisen menettelyn tosiseikat ja oikeudelliset seikat ovat samoja kuin alkuperäisessä menettelyssä, komissio sai liittää vuonna 1997 esitetyt ”vanhat väitteet” vuonna 2006 annetun uuden väitetiedoksiannon olennaiseksi osaksi.

234 Komissio täsmentää vuoden 2006 väitetiedoksiannon 16 kohdassa seuraavaa:

”[Thyssenille] jo lähetetty vuoden 1997 väitetiedoksiannon ja sen liitteiden (I–V) skannattu alkuperäisversio on otettu tämän väitetiedoksiannon liitteeseen 1, ja se on tämän väitetiedoksiannon olennainen osa.”

235 Tältä osin on tarpeen muistuttaa, että puolustautumisoikeuksien noudattaminen edellyttää, että asianomainen yritys on saanut tilaisuuden esittää asianmukaisesti näkemyksensä asiakirjoista, joita komissio on käyttänyt päätöksensä perusteluissa (yhdistetyt asiat 43/82 ja 63/82, VBVB ja VBBB v. komissio, tuomio 17.1.1984, Kok., s. 19, Kok. Ep. VII, s. 421, 25 kohta). Tästä seuraa, että väitetiedoksiannon adressaattia vastaan voidaan todisteina vedota lähtökohtaisesti vain väitetiedoksiannossa lainattuihin tai mainittuihin asiakirjoihin (asia T-11/89, Shell v. komissio, tuomio 10.3.1992, Kok., s. II-757, Kok. Ep. XII, s. II-49, 55 kohta ja asia T-13/89, ICI v. komissio, tuomio 10.3.1992, Kok., s. II-1021, Kok. Ep. XII, s. II-175, 34 kohta).

236 Komissio on vuoden 2006 väitetiedoksiannossa esittänyt nimenomaisia oikeudellisia lausumia, jotka koskivat HT 65 artiklan soveltamista EHTY:n perustamissopimuksen voimassaolon päättymisestä huolimatta ja lex mitior -periaatetta, ja se on 15 kohdassa tarkentanut vielä seuraavaa:

”1. [Thyssenin] menettelyä koskevat väitteet on osoitettu yksinomaan TKS:lle. 2. Kaikkea esitettyä (esim. EY:n jäsenvaltioiden lukumäärä) on luettava historiallisissa yhteyksissä. 3. EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan 5 kohdan sovellettavuuteen liittyvää 64 kohtaa on luettava yhdessä tämän väitetiedoksiannon 26 kohdan ja sitä seuraavien kohtien kanssa. 4. Väitetiedoksiannon päiväys samoin kuin sen komission jäsenen nimi, joka aikanaan teki päätöksen komission puolesta, korvataan tämän väitetiedoksiannon tiedoilla.”

237 Näin ollen ei voida väittää, kuten kantaja perusteetta tekee, että vuoden 2006 väitetiedoksiannossa ei olisi kerrottu niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka komissio aikoi pysyttää edellä 24 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa Krupp Thyssen Stainless ja Acciai speciali Terni vastaan komissio ja edellä 27 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa ThyssenKrupp vastaan komissio annettujen tuomioiden jälkeen. Kantaja on lisäksi jo ottanut tähän kantaa väitetiedoksiantoon antamassaan vastauksessa jättäessään kiistämättä tosiseikat ja niiden oikeudellisen luonnehdinnan, sellaisena kuin ne ilmenevät kyseisestä tiedonannosta.

238 Kantaja on vielä väittänyt, että niitä yhteisöjen tuomioistuimen lausumia, joita komissio aikoi noudattaa, ei ollut mahdollista havaita vuoden 2006 väitetiedoksiannosta ja että koska komissio oli väittänyt, etteivät kaikki yhteisöjen tuomioistuimen lausumat sitoneet sitä, sen olisi a fortiori pitänyt antaa ymmärrettävä ja yhdenmukainen väitetiedoksianto. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että tämä väite on jälleen kerran epätäsmällinen, minkä lisäksi se perustuu implisiittisesti mutta vääjäämättä kantajan väärään käsitykseen, jonka mukaan yhteisöjen tuomioistuin olisi edellä 27 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa ThyssenKrupp vastaan komissio katsonut, ettei TKS voinut olla aineellisesti vastuussa Thyssenin toimista. Kuten jo on todettu, tämä väite johtuu kyseisen tuomion ja erityisesti sen 88 kohdan väärästä tulkinnasta.

239 Komissio ei ole mitenkään väittänyt, etteivät kaikki yhteisöjen tuomioistuimen lausumat sitoisi sitä, ja se on pannessaan yhteisöjen tuomioistuinten päätöksiä täytäntöön osoittanut kantajalle uuden väitetiedoksiannon saadakseen sen huomautukset Thyssenin menettelystä, ja tässä väitetiedoksiannossa se on selvästi ilmoittanut katsovansa, että kantaja oli 23.7.1997 annetulla ilmoituksella ottanut vastuun Thyssenin menettelystä.

240 Toiseksi kantaja väittää, että komissio on päätöksessä esittänyt ”yllättäviä” uusia oikeudellisia lausumia. Komissio on näin kantajan mukaan ensimmäistä kertaa päätöksessä väittänyt, ettei vastuun siirtyminen johtunut seuraannosta vaan yksinomaan 23.7.1997 annetusta ilmoituksesta, ja se on todennut rikkomisen vanhentumisesta, että sillä oli ”perusteltu intressi rikkomisen toteamiseen”. Tätä ei ollut mainittu vuoden 2006 väitetiedoksiannossa eikä sitä edeltävässä menettelyssä.

241 Viittauksesta siihen, että TKS:n katsottiin olevan 23.7.1997 annetun ilmoituksen perusteella vastuussa Thyssenin menettelystä, on syytä huomauttaa yhtäältä, että jo päätöksessä 98/247 viitattiin tuohon vastuun ottamista koskevaan ilmoitukseen, minkä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut edellä 24 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa Krupp Thyssen Stainless ja Acciai speciali Terni vastaan komissio antamansa tuomion 59–62 kohdassa, ja toisaalta, että vuoden 2006 väitetiedoksiannon sisältö ja tarkemmin ottaen sen 5, 7, 11 ja 33 kohta eivät jätä tältä osin mitään epäilyksiä.

242 Päätöksessä olevasta maininnasta, jonka mukaan komissiolla on ”perusteltu intressi rikkomisen toteamiseen”, on riittävää todeta, että tämä maininta sisältyy vastaukseen, jonka komissio antoi kantajan väitetiedoksiantoon esittämässä vastauksessa olevaan viittaukseen, jonka mukaan tehtävä päätös olisi vanhentumissääntöjen rikkomisen vuoksi lainvastainen.

243 Tästä on muistutettava, että oikeuskäytännön mukaan päätöksen ei välttämättä tarvitse täsmällisesti vastata väitetiedoksiantoa (yhdistetyt asiat 209/78–215/78 ja 218/78, van

Landewyck ym. v. komissio, tuomio 29.10.1980, Kok., s. 3125, Kok. Ep. V, s. 355, 68 kohta). Komission on näet voitava ottaa päätöksessään huomioon yritysten väitetiedoksiantoon antamat vastaukset. Sen on voitava paitsi hyväksyä tai hylätä kyseisten yritysten perustelut, myös itse arvioitava niiden esittämiä seikkoja joko hylätäkseen huonosti perustellut väitteet tai muuttaakseen ja täydentääkseen, sekä tosiseikkojen osalta että oikeudellisesti, hyväksymiensä väitteiden tukena olevaa argumentaatiota (edellä 225 kohdassa mainittu asia ACF Chemiefarma v. komissio, tuomion 92 kohta; ks. myös vastaavasti yhdistetyt asiat 40/73–48/73, 50/73, 54/73–56/73, 111/73, 113/73 ja 114/73, Suiker Unie ym. v. komissio, tuomio 16.12.1975, Kok., s. 1663, 437 ja 438 kohta). Puolustautumisoikeuksia on todettava loukatun vain, jos lopullisessa päätöksessä asetetaan asianomaisten yritysten vastuulle väitetiedoksiannossa tarkoitetuista rikkomisista poikkeavia rikkomisia tai jos siinä esitetään väitetiedoksiannosta poikkeavia tosiseikkoja (edellä 225 kohdassa mainittu asia ACF Chemiefarma v. komissio, tuomion 94 kohta; ks. vastaavasti myös edellä 225 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat CB ja Europay v. komissio, tuomion 49–52 kohta). Tästä ei ole kyse siinä tapauksessa, että väitetiedoksiannon ja lopullisen päätöksen väliset erot eivät koske muita menettelytapoja kuin sellaisia, joista yritykset jo olivat esittäneet huomautuksensa, eivätkä siten liity mihinkään uuteen väitteeseen (ks. edellä 113 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Limburgse Vinyl Maatschappij ym. v. komissio, tuomion 103 kohta).

244 Kantaja väittää vihdoin vastauskirjelmänsä 62 kohdassa, että ”jopa valtuutuksen perustaa koskeva kysymys on jäänyt väitetiedoksiannossa vastausta vaille tai sitä on käsitelty erilaisin epäyhdenmukaisin tavoin”. Sen lisäksi, että tämä toteamus on sisäisesti ristiriitainen, on korostettava, että se on ristiriidassa myös vuoden 2006 väitetiedoksiannon sisällön (ks. 19 kohta ja sitä seuraavat kohdat) ja kantajan saman kirjelmän (27 kohta) toisessa kohdassa esittämien omien ilmoitusten kanssa, joiden mukaan komissio on ”väitetiedoksiannossa (19 kohta ja sitä seuraavat kohdat) esittänyt, että aineellinen perusta on yksinomaan [HT] 65 artikla eikä EY:n perustamissopimus ja että menettelyssä on sovellettava yksinomaan asetusta N:o 1/2003”.

245 Tästä seuraa, että puolustautumisoikeuksien loukkaamista koskevan kanneperusteen ensimmäinen osa, joka koskee 5.4.2006 päivätyn väitetiedoksiannon lainvastaisuutta, on hylättävä.

Oikeus tutustua asiakirjoihin

– Tutkittavaksi ottaminen

246 Asetuksen N:o 1/2003 27 artiklan 2 kohdassa säädetään, että asianomaisilla osapuolilla ”on oikeus tutustua komission asiakirja-aineistoon edellyttäen kuitenkin, että otetaan huomioon yritysten oikeutetut edut sen suhteen, ettei niiden liikesalaisuuksia paljasteta”.

247 Yhteisöjen tuomioistuin on jo täsmentänyt, että oikeudella tutustua asiakirjoihin on erityisesti tarkoitus mahdollistaa se, että väitetiedoksiannon adressaatit saavat tietoonsa komission asiakirjavihkoon sisältyvän selvitysaineiston, jotta ne voisivat asianmukaisella tavalla ilmaista tämän selvityksen perusteella näkemyksensä päätelmistä, jotka komissio on tehnyt väitetiedoksiannossaan. Tästä seuraa, että komissiolla on velvollisuus antaa väitetiedoksiannon adressaattien tutustua kaikkiin tutkimuksen aikana hankkimiinsa niiden puolesta ja niitä vastaan puhuviin asiakirjoihin, lukuun ottamatta kuitenkaan luottamuksellisia asiakirjoja (edellä 24 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Krupp Thyssen Stainless ja Acciai speciali Terni v. komissio, tuomion 45 ja 46 kohta).

248 Oikeudella tutustua komission asiakirjoihin pyritään siis takaamaan puolustautumisoikeuksien tehokas käyttö (asia C-51/92 P, Hercules Chemicals v. komissio, tuomio 8.7.1999, Kok., s. I-4235, 76 kohta), ja kyseiset oikeudet, jotka kuuluvat yhteisön oikeuden perusperiaatteisiin, vahvistetaan myös Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklassa (edellä 113 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Limburgse Vinyl Maatschappij ym. v. komissio, tuomion 316 kohta).

249 Sellainen päätös, jolla yrityksille määrätään sakkoja kilpailusääntöjen rikkomisesta, voidaan kumota kokonaan tai osittain sääntöjenvastaisen tutustumisoikeuden

perusteella ainoastaan, jos todetaan, että tämä sääntöjenvastainen oikeus tutustua tutkinta-aineistoon on estänyt niitä tutustumasta asiakirjoihin, joita olisi voitu käyttää niiden puolustuksessa, ja että niiden puolustautumisoikeuksia on näin ollen loukattu (ks. vastaavasti edellä 179 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Aalborg Portland ym. v. komissio, tuomion 101 kohta).

250 Kantaja on nyt esillä olevassa asiassa jo kannekirjelmästään lähtien väittänyt, että komissio oli loukannut sen oikeutta tutustua asiakirjoihin, sillä se ei ollut antanut oikeutta tutustua kaikkiin niihin asiakirjoihin, joita olisi voitu käyttää sen puolustuksessa, ja tarkemmin ottaen se oli kieltäytynyt ilmoittamasta sille niitä vastauksia, jotka muut kartelliin osallistuneet yritykset olivat antaneet vuoden 1997 väitetiedoksiantoon (jäljempänä vanhat vastaukset), ja nämä olivat asiakirjoja, joista olisi ollut hyötyä sen puolustuksessa.

251 On syytä katsoa, että näin tehdessään ja toisin kuin komissio väittää, kantaja on täyttänyt työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdassa, sellaisena kuin sitä on oikeuskäytännössä tulkittu, asetetut edellytykset, joiden mukaan kanteessa on nimenomaisesti selitettävä, mitä kanteen perustana oleva oikeudellinen peruste sisältää, eikä pelkkä ylimalkainen viittaaminen tähän perusteeseen täytä työjärjestyksessä asetettuja vaatimuksia (edellä 156 kohdassa mainitut asia Viho v. komissio, tuomion 68 kohta ja asia Mo och Domsjö v. komissio, tuomion 333 kohta).

252 Kannekirjelmässä annettiin riittävän selvät ja täsmälliset tiedot, koska ne eivät estäneet komissiota vastinevaiheesta lähtien vastaamasta esitettyihin väitteisiin ja koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimella on niiden nojalla mahdollisuus harjoittaa tuomioistuinvalvontaansa.

253 Väite on siis otettava tutkittavaksi ja sen perusteltavuus on tutkittava.

– Asiakysymys

254 On kiistatonta, että sen päivän (24.4.2006), jona kantaja tutustui asiakirjoihin komission toimitiloissa, ja päätöksen tekemisen välillä kuluneena aikana komissio lähetti kantajalle toistuvasti erilaisia asiakirjoja, jotka olivat peräisin kartelliin osallistuneilta yrityksiltä, joille oli määrätty seuraamuksia päätöksellä 98/247.

255 Asianosaiset ovat istunnossa sopineet siitä, että kantaja oli saanut jäljennöksen kaikista niistä vastauksista, joita muut kartelliin osallistuneet yritykset olivat antaneet 24.4.1997 päivättyyn väitetiedoksiantoon, paitsi komission ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämään kysymykseen antaman vastauksen 9 ja 10 kohdassa mainittuja asiakirjoja, jotka ilmoitettiin kantajalle niiden ei-luottamuksellisessa muodossa (liite S 2, joka vastaa ensimmäiseen hallinnolliseen menettelyyn liittyvän asiakirjavihkon sivuja 2260–2262, 3108–3318, 5824–5836 ja 5838–5842, jäljempänä vanha asiakirjavihko).

256 Komissio toteaa ensiksi, että se on antanut kantajan tutustua kaikkiin sen pyynnössä mainittuihin asiakirjoihin, jollei se ollut vuoden 2005 tiedonannon mukaisesti asianomaisten yritysten liikesalaisuuden suojeluun liittyvien luottamuksellisuusnäkökohtien vastaista.

257 Vuoden 2005 tiedonannossa todetaan, että komission asiakirjavihko saattaa sisältää asiakirjoja, joihin saa tutustua ja joihin ei saa tutustua, ja että viimeksi mainittuihin kuuluu muun muassa kahteen tietoryhmään, eli liikesalaisuuksiin ja muihin luottamuksellisiin tietoihin, kuuluvia asiakirjoja, joihin tutustumista voidaan osittain tai kokonaisuudessaan rajoittaa ja jotka määritellään kyseisen tiedonannon 18 ja 19 kohdassa. Tiedonannon 18 kohta kuuluu seuraavasti:

”Jos yrityksen liiketoimintaa koskevien tietojen julkistaminen aiheuttaisi kyseiselle yritykselle vakavaa haittaa, tällaiset tiedot katsotaan liikesalaisuuksiksi. Liikesalaisuuksiksi voidaan luokitella esimerkiksi seuraavanlaiset tiedot: yrityksen taitotietoon liittyvät tekniset ja/tai rahoitukselliset tiedot, kustannusten arviointimenetelmät,

valmistussalaisuudet ja -menetelmät, hankintalähteet, tuotetut ja myydyt määrät, markkinaosuudet, asiakas- ja jakelijatiedot, markkinointisuunnitelmat, kustannus- ja hintarakenne ja myyntistrategia.”

258 Kantaja väittää, että asiakirjoja koskevan tutustumisoikeuden epääminen on perusteetonta jo senkin vuoksi, että kyse oli yli kymmenen vuoden ikäisistä asiakirjoista, jotka olivat vuoden 2005 tiedonannon 23 kohdan sanamuodon mukaan menettäneet väitetyn luottamuksellisuutensa, ja että komissio ei missään vaiheessa kertonut, millaisia liikesalaisuuksia ne saattoivat sisältää.

259 Edellä mainitussa 23 kohdassa todetaan seuraavaa:

”Yritystä koskevia tietoja ei tavallisesti pidetä luottamuksellisina, jos muutkin tahot kuin itse yritys (tai yritysryhmä) tai yritysten yhteenliittymä, jolle yritys on tiedot toimittanut, ovat niistä tietoisia. Jos tiedot ovat menettäneet kaupallisen merkityksellisyytensä esimerkiksi ajan kulumisen vuoksi, niitä ei voida enää pitää luottamuksellisina. Yleissääntönä komissio olettaa, ettei osapuolten liikevaihtoon, myyntiin ja markkinaosuuksiin liittyviä tietoja ja muita samankaltaisia tietoja enää pidetä luottamuksellisina, jos tiedot ovat yli viiden vuoden takaa.”

260 Kun otetaan huomioon komission ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämään kysymykseen antaman vastauksen liite S 2, on huomautettava, että kantajalle toimitetun ei-luottamuksellisen version laatimiseksi poistetut tiedot eivät a priori kuulu vuoden 2005 tiedonannon 23 kohdan viimeisessä virkkeessä määriteltyyn ryhmään, sillä on huomattava, että kyseisessä virkkeessä olevilla sanoilla ”yleissääntönä” ja ”olettaa” suljetaan pois se, että yli viiden vuoden ikäisen asiakirjan luokittelu voisi olla automaattista.

261 Kuten komissio toteaa kantajan sitä kiistämättä, ainoastaan muutamia Usinor-Sacilorin kaupalliseen politiikkaan liittyviä numerotietoja, jotka koskivat esimerkiksi hinta- tai kustannustietoja ja voittomarginaaleja, tai muutamien numerotietojen lähde on peitetty vanhan asiakirjavihkon sivuilla 3108–3318. Kantaja ei muutoinkaan ole kiistänyt, että asiakirjavihko, johon se 24.4.2006 sai tutustua komission toimitiloissa, sisälsi jo sivut 5914–5922, joilta ilmenee kyseisen yrityksen vastaus vuoden 1997 väitetiedoksiantoon. Nämä viimeksi mainitut sivut annettiin uudelleen tiedoksi kantajalle 8.8.2006 (ks. vastineen liite KB 8, joka vastaa komission 8.8.2006 kantajalle osoittamaa kirjettä).

262 Vanhan asiakirjavihkon sivuilla 2260–2262, jotka koskevat ALZ NV:n lähettämiä eri laskuja, on peitetty ainoastaan asiakkaan tunnistamisen mahdollistavat tiedot. Vanhan asiakirjavihkon sivuista 5824–5836 ja 5838–5842 on aluksi todettava, että sivuilla 5838–5842 vain toistetaan sivujen 5824–5836 tietyt osat. Viimeksi mainituilla on peitetty vain tiedot, joiden avulla oli mahdollista saada tietoja Avesta Sheffieldin (josta on tullut Outokumpu) vielä vuonna 2006 soveltamasta hinnoittelujärjestelmästä ja tiettyjen asiakkaiden osalta tehdyistä poikkeuksista (ks. vastineen liite KB 8, joka vastaa komission kantajalle 8.8.2006 osoittamaa kirjettä).

263 Jotta lisäksi komission olisi mahdollista punnita keskenään yhtäältä tarvetta suojella asianosaisten puolustautumisoikeuksia mahdollisimman laajalla tutustumisoikeudella asiakirjoihin ja toisaalta pyrkimystä suojella toisten asianosaisten tai ulkopuolisten luottamuksellisia tietoja, näiden asianosaisten ja ulkopuolisten on toimitettava komissiolle kaikki hyödylliset tiedot.

264 Vuoden 2005 tiedonannon 47 kohdassa todetaan tältä osin seuraavaa:

”Jos osapuoli arvioi asiakirja-aineistoon tutustumisoikeuden saatuaan, että tietyt tiedot, joihin se ei saa tutustua, ovat sen puolustuksen kannalta välttämättömiä, se voi esittää

komissiolle perustellun pyynnön niiden saamiseksi. Jos kilpailun pääosaston yksiköt eivät voi myöntyä tähän pyyntöön ja jos osapuoli on asiasta eri mieltä, asian ratkaisee kuulemismenettelystä vastaava neuvonantaja toimivaltuuksiensa mukaisesti."

265 On kiistatonta, että sen jälkeen, kun kantaja vastasi väitetiedoksiantoon väittämällä, että puolustautumisoikeuksia oli loukattu sen vuoksi, ettei kaikkiin vanhoihin vastauksiin ollut saatu tutustua, komissio kehotti sitä 20.6.2006 päivätyllä kirjeellä esittämään vuoden 2005 tiedonannon 47 kohdan mukaisen perustellun pyynnön, "jossa ilmoitetaan, miksi tiedot, joihin ei ole tutustumisoikeutta, ovat tässä tapauksessa tarpeen [sen] puolustukselle".

266 Kantaja on 29.6.2006 antamassaan vastauksessa neuvonantajiensa välityksellä ilmoittanut, että se "pi[ti] tarpeettomana esittää asiakirjoihin tutustumista koskevaa uutta tai täydentävää hakemusta ja kertoa, miksi sille [piti] antaa oikeus tutustua joihinkin siltä tähän saakka evättyihin asiakirjoihin tai miksi ne [saattoivat] olla hyödyllisiä [sen] puolustukselle". Se muistutti, ettei noita tietoja enää voitu pitää luottamuksellisina jo pelkästään kuluneen ajankaan vuoksi, ja se totesi, että niiden merkitys sen puolustukselle johtui siitä, että "ensimmäisessä menettelyssä asianomaiset yritykset [olivat] jo käyttäneet näitä huomautuksia puolustautuessaan aineellisesti niitä seikkoja vastaan, [joista sitä nyt] moititaan". Kantaja pysytti tämän kannan 5. ja 7.7.2006 päivätyissä kirjeissään sekä 23.8.2006 päivätyssä kirjeessä.

267 On todettava, että tämä yleisluonteinen ja asiakirjakohtaisesti yksilöimätön vastaus ei vastaa perusteltua hakemusta eikä vastaa komission kysymykseen, joka koskee niiden tietojen, joihin ei saada tutustua, selvää merkitystä kantajan omalle puolustukselle erityisesti sellaisessa hallinnollisessa menettelyssä, jossa kantajan, joka oli ainoa siinä mukana ollut yritys, piti esittää huomautuksensa Thyssenin kilpailunvastaisista menettelyistä.

268 Kun ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin istunnossa kysyi kantajalta, oliko se tehnyt perustellun hakemuksen asiakirjavihkoon tutustuttuaan, kantaja viittasi jo edellä mainittuun, 5.7.2006 päivättyyn kirjeeseensä ja kuulemismenettelystä vastaavalle neuvonantajalle osoitettuun, 26.9.2006 päivättyyn toiseen kirjeeseen, jota ei ole esitetty oikeudessa ja josta esitetyn suullisen selvityksen nojalla ei ole mahdollista päätellä, että vuoden 2005 tiedonannon 47 kohdassa tarkoitettu perusteltu hakemus olisi tehty.

269 Vielä on korostettava, että kantajalla on ollut oikeuskäytännön ja vuoden 2005 tiedonannon 17 artiklan mukaisesti oikeus tutustua kyseisten asiakirjojen ei-luottamukselliseen versioon. Se ei väitä eikä a fortiori osoita, että näiden asiakirjojen tämä versio olisi laadittu siten, ettei sen ollut sen nojalla mahdollista päättää, olisivatko poistetut tiedot voineet olla hyödyllisiä sen puolustukselle ja oliko olemassa riittäviä syitä pyytää komissiolta tutustumisoikeutta tietoihin, joiden oli väitetty olevan luottamuksellisia (ks. vuoden 2005 tiedonannon 38 kohta). Komission 8.8.2006 kantajalle osoittamasta kirjeestä, jossa se selittää kantaansa kyseisten asiakirjojen luottamuksellisuuteen niihin sisältyvien tietojen luonteen valossa, ilmenee kaiken lisäksi, että kantaja sai kaksi 30.6. ja 1.8.2006 päivättyä Arcelor-yhtiön lähettämää kirjettä, joissa ilmoitettiin, miksi vanhan asiakirjavihkon sivujen 2260–2262 ja 3108–3318 täytyi pysyä luottamuksellisena.

270 Näin ollen sitä, että komissio luottamuksellisuuteen liittyvistä syistä kieltäytyi paljastamasta kantajalle kaikkia kyseisiä asiakirjoja, ei voida pitää perusteettomana.

271 Toiseksi komissio väittää, ettei kantajan puolustautumisoikeuksia ole syytä katsoa loukatun, sillä tällä ei ole ”oikeudellista intressiä” tutustua asiakirjavihkoon, koska se on myöntänyt tosiseikat ja niitä koskevan oikeudellisen arvioinnin ja koska ne vanhojen vastausten osat, joihin ei ole annettu tutustumisoikeutta, eivät sisällä sitä vastaan tai sen puolesta puhuvia todisteita.

272 Tähän väitteeseen vastatessaan kantaja toteaa, että ”puolustautumisoikeuksien loukkaamisesta ei voi olla kyse ainoastaan silloin, kun yritys aikoo puolustuksekseen kiistää tosiseikat, vaan myös silloin, kun näistä asiakirjoista voi ilmetä lieventäviä seikkoja, joilla on merkitystä sakon määrää laskettaessa tai jotka koskevat mahdollisuutta määrätä rikkomuksesta seuraamuksia vanhentuminen huomioon ottaen”.

273 On todettava, että kantaja tyytyy esittämään puolustautumisoikeuksien loukkaamisen käsitteestä yleisluonteisen ilmoituksen, joka antaa ymmärtää, että osittain paljastetut asiakirjat saattaisivat vapauttavia seikkoja sisältävinä olla hyödyllisiä sen puolustukselle. Se ei ole väittänyt eikä a fortiori osoittanut, että komissio olisi hallinnollisen menettelyn aikana jättänyt ilmoittamatta sille kyseiset päätöksessä käytetyt, sitä vastaan puhuvat asiakirjat.

274 Mikäli kyseessä on tilanne, jossa tiedoksi antamatta on jätetty asianomaisen puolesta puhuva asiakirja, kyseisen yrityksen on ainoastaan osoitettava, että sen tiedoksi antamatta jättäminen on saattanut vaikuttaa yrityksen vahingoksi menettelyn kulkuun ja komission päätöksen sisältöön. Riittää, että yritys osoittaa, että se olisi kyennyt käyttämään kyseisiä sen puolesta puhuvia asiakirjoja puolustuksessaan, joten mikäli se olisi kyennyt vetoamaan niihin hallinnollisessa menettelyssä, se olisi voinut tuoda esiin seikkoja, jotka eivät olisi olleet sopusoinnussa komission siinä vaiheessa tekemien päätelmien kanssa, ja olisi siten kyennyt jollain tavoin vaikuttamaan arviointeihin, joita komissio on tehnyt mahdollisessa päätöksessä, ainakin sen osalta todetun menettelytavan vakavuuden ja keston osalta ja samalla sakon määrän osalta. Se mahdollisuus, että tiedoksi antamatta jäänyt asiakirja olisi saattanut vaikuttaa menettelyn kulkuun ja komission päätöksen sisältöön, voidaan näyttää toteen ainoastaan sen jälkeen, kun on tutkittu alustavasti tietyt todisteet, joista ilmenee, että tiedoksi antamatta jääneillä asiakirjoilla on – näiden todisteiden osalta – saattanut olla merkitystä, jota ei olisi saanut vähätellä (edellä 179 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Aalborg Portland ym. v. komissio, tuomion 74–76 kohta).

275 On siis niin, ettei kantaja ole esittänyt puolustautumisoikeuksiensa loukkaamisesta tässä asiassa yhtään sellaista konkreettista ja täsmällistä väitettä, joka olisi sidoksissa niihin asiakirjoihin, joihin sen tutustumisoikeus on osittain evätty, ja sakon määrään tai vanhentumiskysymykseen.

276 Tällaisilla yleisillä lausumilla ei voida näyttää toteen puolustautumisoikeuksien loukkaamista, vaan tällaista loukkaamista on tutkittava kuhunkin yksittäistapaukseen liittyvien erityisten olosuhteiden perusteella (ks. vastaavasti asia T-38/02, Groupe Danone v. komissio, tuomio 25.10.2005, Kok., s. II-4407, 69 kohta).

277 Ylimääräisenä perusteluna on todettava, että mahdollisuus siihen, että asiakirjat, joita komissio ei kokonaisuudessaan paljastanut, olisivat saattaneet vaikuttaa menettelyn kulkuun ja komission päätöksen sisältöön, on selvästi täysin hypoteettinen.

278 On syytä muistuttaa, että katsoessaan TKS:n olevan vastuussa Thyssenin rikkomuksesta ja määrätessään sille päätöksessä tällä perusteella 3 168 000 euron sakon, komissio käytti perustana – pätevästi – 23.7.1997 annettua ilmoitusta. Edellä on todettu, että näin menetellessään komissio ei rikkonut vanhentumissääntöjä ja että poistetut tiedot, jotka koskivat numerotietoja ja yritysten nimiä, ovat täysin vailla merkitystä sen oikeudellisen kysymyksen kannalta katsoen, joka koskee yksinomaan kantajaa.

279 Sakon määrästä ja siihen liittyneestä rikkomisen vakavuutta ja kestoa koskevasta komission arvioinnista on syytä todeta komission katsoneen, että sopimukset tai yhdenmukaistetut menettelytavat, joilla pyrittiin erään hintatekijän yhdenmukaiseen korottamiseen, olivat vakava rikkomus ja että tämä lainvastainen yhteistoiminta oli alkanut 16.12.1993 Madridissa pidetyssä kokouksessa ja päättynyt 31.12.1994, joten rikkominen kesti yli vuoden ajan (päätöksen 171 ja 173 perustelukappale).

280 Tämän päätelmän tueksi komissio käytti perustana muun muassa kartelliin osallistuneiden yritysten ilmoituksia, jotka oli saatu ensimmäisen hallinnollisen menettelyn yhteydessä toimitetussa tutkinnassa, ja kantajan, joka oli myöntänyt vuoden 1997 väitetiedoksiannossa esitettyjen seikkojen aineellisen olemassaolon, ilmoituksia. Lisäksi vastatessaan 17.5.2006 5.4.2006 päivättyyn väitetiedoksiantoon kantaja ei edelleenkään kiistänyt siinä esitettyjä tosiseikkoja. Näin ollen ei voida pätevästi väittää, että asiakirjat, joita ei ollut paljastettu kokonaisuudessaan, saattoivat

olla tärkeydeltään sellaisia, ettei tätä seikkaa olisi pitänyt sivuuttaa siinä edellä 274 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitetussa komission arvioinnissa, joka koski kyseisen rikkomisen vakavuutta ja kestoa.

281 Lisäksi on syytä muistuttaa, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan silloin, kun komissio on väitetiedoksiannossaan nimenomaisesti ilmoittanut, että se aikoo tutkia, onko yrityksille määrättävä sakkoja, ja kun se on myös ilmoittanut ne tärkeimmät tosiseikat ja oikeudelliset seikat, jotka voivat johtaa sakon määräämiseen, kuten oletetun rikkomuksen vakavuuden ja keston sekä sen, että rikkomukseen on syyllistytty tahallaan tai tuottamuksesta, komissio on täyttänyt velvoitteensa kunnioittaa yritysten oikeutta tulla kuulluiksi. Näin toimimalla se antaa yrityksille tiedot, jotka ovat tarpeen, jotta ne voivat puolustautua paitsi sitä vastaan, että niiden vahvistetaan rikkoneen kilpailusääntöjä, myös sakkojen määräämistä vastaan (asia T-23/99, LR AF 1998 v. komissio, tuomio 20.3.2002, Kok., s. II-1705, 199 kohta; ks. myös vastaavasti yhdistetyt asiat 100/80–103/80, Musique Diffusion française ym. v, komissio, tuomio 7.6.1983, Kok., s. 1825, Kok. Ep. VII, s. 133, 21 kohta).

282 Tästä seuraa, että kun kyse on sakon määrän arvioimisesta, kysymyksessä olevien yritysten puolustautumisoikeudet taataan komissioon nähden siten, että yritykset voivat esittää komissiolle huomautuksia sellaisen rikkomisen, joihin niiden väitetään syyllistyneen, kestosta, vakavuudesta ja kilpailunvastaisuudesta. Lisäksi on huomattava, että sakon määrän määräämisen osalta yrityksillä on vielä yksi menettelyllinen lisätae, koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimella on asetuksen N:o 17 artiklan nojalla täysi harkintavalta ja se voi muun muassa poistaa sakon tai alentaa sitä (asia T-83/91, Tetra Pak v. komissio, tuomio 6.10.1994, Kok., s. II-755, 235 kohta ja edellä 281 kohdassa mainittu asia LR AF 1998 v. komissio, tuomion 200 kohta).

283 On eittämätöntä, että komissio on vuoden 2006 väitetiedoksiannossa esittänyt ne pääasialliset tosiseikat ja oikeudelliset seikat, joihin sakko saattaa perustua, kuten oletetun rikkomisen vakavuuden ja keston.

284 Tästä seuraa, että puolustautumisoikeuksien loukkaamista koskevan kanneperusteen toinen osa, jonka mukaan oikeutta tutustua asiakirjoihin on loukattu, on hylättävä.

285 Lopuksi kantaja väittää, että komissio antoi 8.8.2006 päivätyllä kirjeellä sille oikeuden tutustua tiettyihin siltä alun perin kiellettyihin asiakirjoihin mutta että se ei ollut kyennyt käyttämään näitä asiakirjoja väitetiedoksiantoon antamassaan vastauksessa, joten sen puolustautumisoikeuksia oli tältäkin osin loukattu.

286 On syytä muistuttaa, että asetuksen N:o 1/2003 27 artiklan mukaan ”ennen 7, 8 ja 23 artiklassa sekä 24 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen päätösten tekemistä” komission on varattava yrityksille tai yritysten yhteenliittymille, joita menettely koskee, tilaisuus esittää huomautuksensa niitä vastaan esitetyistä väitteistä.

287 Jotta komissio noudattaisi puolustautumisoikeuksia, sen on siis varattava kyseisille asianosaisille tilaisuus tulla kuulluiksi, ennen kun se tekee jonkin yllä mainituista päätöksistä, ja näin se on menetellytkin kantajan osalta päätöksen tekemiseen johtaneessa menettelyssä.

288 On kiistatonta, että kantaja on voinut 17.5.2006 päivätyssä vastauksessaan esittää kantansa väitetiedonantoon sen jälkeen, kun sille 5.4.2006 oli toimitettu tämä tiedoksianto ja kun se oli tutustunut komission asiakirjavihkoon tämän toimielimen toimitiloissa.

289 On totta, että vaikka komissio tuon vastauksen antamisen jälkeen ja vastatakseen kantajan pyyntöön saada tieto niitä vastauksista, jotka muut kartelliin osallistuneet yritykset olivat antaneet vuoden 1997 väitetiedoksiantoon, lähetti kantajalle useaan otteeseen asiakirjoja arvioituaan ensin niiden luottamuksellisuuden liikesalaisuuksien suojelun kannalta katsoen, se ei kuitenkaan millään tavoin muuttanut 5.4.2006 päivätyssä väitetiedoksiannossa esittämiään väitteitä. On tärkeää korostaa, ettei kantaja

väitä eikä a fortiori osoita, että päätöksessä sen syyksi pantaisiin muu kuin kyseisen tiedonannon väiteosassa tarkoitettu rikkominen tai että siinä esitettäisiin tosiseikkoja, joista sillä ei ollut ollut tilaisuutta lausua.

290 Kantaja ei myöskään kiistä sitä, että 8.8.2006 uusia asiakirjoja toimitettaessa sille varattiin tilaisuus esittää kuukauden kuluessa kirjalliset huomautuksensa täydentääkseen tarvittaessa väitetiedoksiantoon antamaansa vastausta ja ettei se näin menetellyt.

291 Kantaja vastasi 23.8.2006 päivätyssä kirjeessään toteamalla, ettei ”se enää pystynyt ajoissa tutkimaan täydentäviä asiakirjoja eikä asianmukaisesti esittämään niitä koskevaa kantaansa” ja että tämä johtui siitä, että sen piti valmistautua kohtapuoliin, 15.9.2006, pidettävään kuulemistilaisuuteen.

292 Tämä väite toistuu kantajan kirjelmissä, mutta se ei näytä millään tavoin perustellulta nyt esillä olevan asian olosuhteisiin nähden. On syytä muistuttaa, että väitetiedoksianto annettiin 5.4.2006 ja että se tukeutuu aikaisemman vuoden 1997 väitetiedoksiannon väiteosassa esitettyihin tosiseikkoihin, jotka kantaja tunsi täydellisesti. Kantajan väite, jonka mukaan sen olisi ollut mahdotonta kuulemistilaisuutta edeltävien viiden viimeisen viikon aikana (eli 8.8. ja 15.9.2006 välisenä aikana) valmistautua tähän kuulemiseen, jota se lisäksi itse oli 17.5.2006 pyytänyt, ja laatia huomautuksensa niistä muutamista asiakirjoista, jotka sille oli toimitettu, on – kuten komissio aivan oikein väittää – pelkkä tekosyy.

293 Kantaja on 23.8.2006 päivätyssä kirjeessään lisäksi ilmoittanut suostuvansa siihen, että ”kuuleminen toimitettaisiin menettelyn viivästymisen välttämiseksi sen tilanteen pohjalta, jossa asiakirjoihin tutustumiseen nähden parhaillaan ollaan”. Se oli ilmoittanut, että jos menettelyä olisi kuulemistilaisuuden jälkeen jatkettava, se vaatisi ”tarvittaessa tilaisuutta esittää kirjallisia täydentäviä puolustautumisperusteita”. On

todettava, ettei kantaja ole täydentänyt väitetiedoksiantoon antamaansa vastausta kuulemistilaisuuden jälkeen eikä edes sen jälkeen, kun sille 20.9.2006 myönnettiin täydentävä tutustumisoikeus asiakirjoihin.

294 Kaikista edellä esitetyistä seikoista seuraa, että kantajan puolustautumisoikeuksien loukkaamista koskeva kanneperuste on hylättävä kokonaisuudessaan.

8. *Kantajan yhteistyö*

Asianosaisten lausumat

295 Kantaja väittää kymmenennessä kanneperusteessaan toissijaisesti, että sakon määrä on laskettu väärin, sillä komissio ei ole ottanut huomioon sitä, ettei kantaja ollut kiistänyt rikkomisen olemassaoloa kokonaisuudessaan. Tämän TKS:n toisen yhteistyön olisi pitänyt johtaa siihen, että sakkoa olisi alennettu enemmän kuin sillä 20 prosentilla, josta jo oli päätetty sakkojen määräämättä jättämisestä tai lieventämisestä kartelleja koskevissa asioissa annetun komission tiedonannon (EYVL 1996, C 207, s. 4; jäljempänä yhteistyötiedonanto) D kohdan perusteella, koska se oli mahdollistanut kaikkien tosiseikkojen vahvistamisen ja niiden katsomisen HT 65 artiklan 1 kohdan rikkomiseksi.

296 Komissio vastustaa kaikenlaista alentamista viittaamalla kantajan sille määrätyn seuraamuksen oikeudellisen perustan pätevyydestä esittämiin huomautuksiin, mikä on kantajan mukaan täysin merkityksetöntä, kun otetaan huomioon kyseisten ongelmakenttien keskinäinen riippumattomuus. Näillä TKS:n esittämillä täsmällisillä huomautuksilla ei ollut millään tavoin vaikeutettu rikkomisen todistamista.

297 Komissio vaatii tämän perusteen hylkäämistä.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

298 On muistutettava, että komissiolla on sakkojen laskentatavan osalta laaja harkintavalta, ja se voi ottaa tältä osin huomioon lukuisia tekijöitä, joihin kuuluu kyseessä olevien yritysten yhteistyö tämän toimielimen yksiköiden suorittaman tutkimuksen aikana. Komissiolla on laaja harkintavalta, kun se arvioi yrityksen yhteistyön laatua ja hyödyllisyyttä muun muassa suhteessa muiden yritysten myötävaikutukseen asian selvittämisessä (edellä 224 kohdassa mainittu asia SGL Carbon v. komissio, tuomion 81 ja 88 kohta).

299 Komissio on yhteistyötiedonannossa määritellyt ne edellytykset, joilla komission kanssa kartelleja koskevissa tutkimuksissa yhteistyössä olevat yritykset voidaan vapauttaa sakoista tai joilla kyseiset yritykset voivat saada alennusta sakoista, jotka niiden olisi pitänyt maksaa, jos ne eivät olisi olleet tällaisessa yhteistyössä (ks. yhteistyötiedonannon A kohdan 3 alakohta).

300 Yhteistyötiedonannon D kohdassa määrätään seuraavaa:

”1. Jos yritys tarjoutuu yhteistyöhön ilman, että kaikki edellä B tai C kohdassa esitetyt edellytykset täyttyvät, yritykselle voidaan myöntää 10–50 prosenttia alennusta siihen sakkojen määrään, [joka] sille olisi määrätty ilman yhteistyötä.

2. Näin voidaan menetellä erityisesti, jos:

– yritys toimittaa komissiolle ennen vastalauseiden tiedoksi antamista tietoja, asiakirjoja tai muita todisteita, jotka auttavat rikkomuksen todistamisessa

– saatuaan tiedon vastalauseista yritys ilmoittaa komissiolle, että se ei kiistä niiden seikkojen olemassaoloa, joihin komission esittämät syytökset perustuvat.”

301 Komissio myönsi päätöksellä 98/247 TKS:lle yhteistyötiedonannon D kohdan perusteella 10 prosentin alennuksen sakon määrästä siitä syystä, että se oli myöntänyt vuoden 1997 väitetiedoksiannossa esitettyjen tosiseikkojen olemassaolon. Koska komissio oli myöntänyt 40 prosentin alennuksen kahdelle muulle kartelliin osallistuneelle yritykselle, se perusteli tätä 10 prosentin tasoa toteamalla, että TKS:n ilmoitukset ja vastaus väitetiedoksiantoon eivät ensinnäkään olleet tuoneet esille mitään uusia seikkoja ja että toiseksi niissä kiistettiin yhden rikkomuksen olemassaolo.

302 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on edellä 24 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa Krupp Thyssen Stainless ja Acciai speciali Terni vastaan komissio antamassaan tuomiossa arvostellut tämän arvioinnin ensimmäistä osaa (tuomion 232–248 kohta) ja myöntänyt täyttä harkintavaltaansa käyttäen TKS:lle 20 prosentin alennuksen sakon määrästä.

303 Komissio muistuttaa, että tässä menettelyssä alkuperäinen menettely on aloitettu uudelleen menettelyvirheen tekoajankohdasta ja että tässä viimeksi mainitussa menettelyssä TKS on myötävaikuttanut selittämällä Thysseniä koskevia seikkoja, minkä vuoksi sakon alentaminen 20 prosentilla yhteistyötiedoksiannon D kohdan nojalla on perusteltu, kun otetaan huomioon ensimmäisen oikeusasteen tuomiois-

tuimen edellä 24 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa Krupp Thyssen Stainless ja Acciai speciali Terni vastaan komissio antamassa tuomiossa tekemä ratkaisu (päätöksen 179 ja 182 perustelukappale).

304 Kantaja kiistää tämän numeroarvioinnin ja väittää, ettei se ollut vuoden 2006 väitetiedoksiantoon antamassaan vastauksessa kiistänyt tosiseikkoja eikä etenkään sitä, että ne oli oikeudellisesti luonnehdittu HT 65 artiklan 1 kohdan rikkomiseksi. Se täsmentää, että 20 prosentin alennukseen johtaneet tekijät ovat yhä edelleen päteviä ja että niihin on lisättävä se seikka, ettei se ”uudelleentekomenettelyssä” ole kiistänyt HT 65 artiklan 1 kohdan rikkomista vaan on päinvastoin nimenomaisesti myöntänyt sen, ja tämän olisi pitänyt saada komissio myöntämään sille päätöksessä määrättyä 20 prosentin sakon alennusta suurempi alennus.

305 Näitä kantajan lausumia ei voida hyväksyä, kun vuoden 2006 väitetiedoksiantoon annettua koko vastausta ja tarkemmin ottaen sen 75 kohtaa koskeva tarkastelu otetaan huomioon.

306 Vuoden 2006 väitetiedoksiannon 75 kohta kuuluu seuraavasti:

”TKS ilmoittaa nimenomaisesti, ettei se kiistä niitä vuoden 1993 ja tammikuun 1998 välillä tapahtuneita tosiseikkoja, joista sitä moititaan väitetiedoksiannossa, ja että kiistämättä jätetyt tosiseikat olivat HT 65 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua rikkomista.”

307 On todettava, että kyseinen ilmaisu on neutraali, abstrakti ja moniselitteinen, eikä sen nojalla ole mahdollista täsmentää, ketä vastaan rikkominen voidaan todeta ja oliko se vielä oikeudellisesti mahdollista ajankohtana, jona vuoden 2006 väitetiedoksiantoon vastattiin. Sen lisäksi, että kantaja ei viittaa ajanjaksoon 1993/1994, joka on ainoa kyseisessä väitetiedoksiannossa mainittu ajanjakso, se ei myöskään nimenomaisesti ja selvästi totea, että kyseiset seikat ovat rikkomista, josta se on vastuussa.

308 Vuoden 2006 väitetiedoksiantoon annetun vastauksen kaikki ne kohdat, jotka edeltävät sen 75 kohtaa (ks. edellä 306 kohta), paljastavat selvästi, että kantaja kiistää komission mahdollisuudet soveltaa tässä asiassa HT 65 artiklan 1 kohtaa ja panna Thyssenin menettely sen syyksi.

309 On todettava, että jotta kyseinen yritys voisi saada yhteistyöhön perustuvan alennuksen, sen menettelyn on pitänyt helpottaa komission tehtävää eli yhteisön kilpailusääntöjen rikkomisten toteamista ja niistä rankaisemista (ks. asia T-347/94, Mayr-Melnhof v. komissio, tuomio 14.5.1998, Kok., s. II-1751, 309 ja 332 kohta), ja että komission tehtävänä kussakin yksittäistapauksessa on arvioida, onko tällainen menettely todellisuudessa helpottanut sen työtä (ks. vastaavasti asia T-48/00, Corus UK v. komissio, tuomio 8.7.2004, Kok., s. II-2325, 193 kohta ja yhdistetyt asiat T-259/02–T-264/02 ja T-271/02, Raiffeisen Zentralbank Österreich ym. v. komissio, tuomio 14.12.2006, Kok., s. II-5169, 559 kohta, valitus vireillä).

310 Kantajan toteamuksesta, jonka mukaan ”kiistämättä jätetyt tosiseikat olivat HT 65 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua rikkomista”, ei näissä edellä 308 kohdassa mieliin palautetuissa olosuhteissa ollut komissiolle mitään hyötyä.

311 Lisäksi on todettava oikeuskäytännöstä ilmenevän, että alennus yhteistyötiedonannon nojalla on perusteltu ainoastaan silloin, kun toimitettujen tietojen ja kyseessä olevan yrityksen käyttäytymisen yleisemminkin voidaan katsoa osoittavan, että yritys on harjoittanut todellista yhteistyötä (yhdistetyt asiat C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P ja C-213/02 P, Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomio 28.6.2005, Kok., s. I-5425, 395 kohta ja edellä 81 kohdassa mainittu asia SGL Carbon v. komissio, tuomio 29.6.2006, 68 kohta).

312 Kantaja on vuoden 2006 väitetiedoksiantoon antamassaan vastauksessa ensin ehdottomasti kiistänyt komission mahdollisuuden tässä tapauksessa soveltaa HT 65 artiklan 1 kohtaa ja katsoa sen olevan vastuussa tuon artiklan rikkomisesta, ja se on

siinä ensimmäistä kertaa alkuperäisen menettelyn aloittamisen jälkeen kiistänyt 23.7.1997 annetun ilmoituksen pätevyyden ja tämän jälkeen lopussa lisännyt ilmoituksen, jolla oli tarkoitus osoittaa sen yhteistyö mutta joka todellisuudessa on sisäisesti moniselitteinen ja harhaanjohtava.

313 Tämän kantajan menettelyn, joka ilmenee yrityksenä sovittaa yhteen ristiriitaisia tavoitteita, ei voida katsoa osoittavan sen todellista yhteistyöhenkeä.

314 Näin ollen komissio on perustellusti katsonut, että vuoden 2006 väitetiedoksiantoon annetun vastauksen 75 kohdassa oleva kantajan ilmoitus ei oikeuttanut yli 20 prosentin sakon alennusta yhteistyötiedonannon D kohdan eikä minkään lieventävän seikan nojalla.

315 Tästä seuraa, että tämä peruste on hylättävä.

316 Kaikesta edellä lausutusta seuraa, että kanne on hylättävä kokonaisuudessaan.

Oikeudenkäyntikulut

317 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäynti-

kulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska kantaja on hävinnyt asian, se on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut komission vaatimusten mukaisesti.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(viides jaosto)

on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Kanne hylätään.

2) ThyssenKrupp Stainless AG velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Vilaras Prek Ciucă

Julistettiin Luxemburgissa 1 päivänä heinäkuuta 2009.

Allekirjoitukset

Sisällys

Asiaa koskevat oikeussäännöt . . . . . II - 2320

1. EHTY:n perustamissopimuksen määräykset . . . . . II - 2320

2. Komission tiedonanto EHTY:n perustamissopimuksen voimassaolon päättymisen vaikutuksista kilpailuasioiden käsittelyyn . . . . . II - 2322

3. Asetuksen (EY) N:o 1/2003 säännökset . . . . . II - 2323

Asian taustalla olevat tosiseikat . . . . . II - 2325

Oikeudenkäynti ja asianosaisten vaatimukset . . . . . II - 2332

Oikeudellinen arviointi . . . . . II - 2334

1. Komission uudet ja liian myöhään esitetyt lausumat . . . . . II - 2334

2. Komission toimivalta . . . . . II - 2335

Asianosaisten lausumat . . . . . II - 2335

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta . . . . . II - 2339

Päätöksen oikeudellinen perusta . . . . . II - 2339

Komission toimivalta todeta ja määrätä asetuksen N:o 1/2003 nojalla seuraamuksia HT 65 artiklan 1 kohdan rikkomisesta EHTY:n perustamissopimuksen voimassaolon päättymisen jälkeen . . . . . II - 2342

3. Oikeusvoimavaikutus ja 23.7.1997 annetun ilmoituksen pätevyys . . . . . II - 2347

Asianosaisten lausumat . . . . . II - 2348

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta . . . . . II - 2353

Yhdistetyissä asioissa Krupp Thyssen Stainless ja Acciai speciali Terni vastaan komissio annetun tuomion ulottuvuus . . . . . II - 2354

Asiassa ThyssenKrupp vastaan komissio annetun yhteisöjen tuomioistuimen tuomion ulottuvuus . . . . . II - 2355

Oikeusvoimavaikutus . . . . . II - 2362

4. ”Täsmällisyysperiaatteen” loukkaaminen . . . . . II - 2364
Asianosaisten lausumat . . . . . II - 2364
Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta . . . . . II - 2366
Kanneperusteen tutkittavaksi ottaminen . . . . . II - 2366
Asiakysymys . . . . . II - 2367
5. Ne bis in idem -periaatteen loukkaaminen . . . . . II - 2371
Asianosaisten lausumat . . . . . II - 2371
Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta . . . . . II - 2372
6. Vanhentuminen . . . . . II - 2375
Asianosaisten lausumat . . . . . II - 2375
Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta . . . . . II - 2377
7. Puolustautumisoikeuksien loukkaaminen . . . . . II - 2381
Asianosaisten lausumat . . . . . II - 2381
Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta . . . . . II - 2383
5.4.2006 päivätyn väitetiedoksiannon sisältö . . . . . II - 2384
Oikeus tutustua asiakirjoihin . . . . . II - 2390
– Tutkittavaksi ottaminen . . . . . II - 2390
– Asiakysymys . . . . . II - 2392
8. Kantajan yhteistyö . . . . . II - 2402
Asianosaisten lausumat . . . . . II - 2402
Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta . . . . . II - 2403
Oikeudenkäyntikulut . . . . . II - 2407